

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙ.Κ.Σ.Ε.Ο.

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

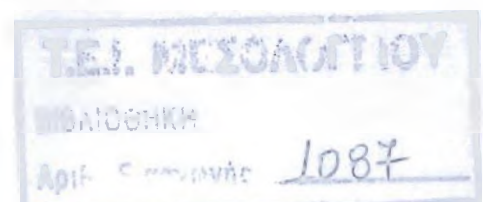
ΚΑΠΝΟΣ ΚΑΙ ΚΑΠΝΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ
ΞΑΝΘΗΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΜΠΑΤΖΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

A.M: 12329

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΤΖΙΝΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.Ο ΚΑΠΝΟΣ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ

Φυτό ποώδες, γενικά μονοετής αμερικάνικης καταγωγής . Το μετέφερε στην Ευρώπη ο Χριστόφορος Κολόμβος και καλλιεργήθηκε αρχικά για βοτανικούς σκοπούς ,αργότερα όμως , μετά το 1600 όταν χάρη στο Ζαν Νικότ, Γάλλο πρεσβευτή στην Πορτογαλία, έγιναν γνωστές οι ιδιότητές του, αποτέλεσε αντικείμενο όλο και πιο εντατικής καλλιέργειας, την οποία ρύθμιζαν και ήλεγχαν κανονισμοί.

Ο καπνός στηρίχτηκε από μονάρχες και βασιλείς στην Ισπανία, Γαλλία, Αγγλία, απλώθηκε πολύ γρήγορα στο Βέλγιο, Ολλανδία, Γερμανία, Αυστροουγγαρία και στη Ρωσία.

Ο Γάλλος ιστοριογράφος Πουκεβίλ (1770-1838) γράφοντας για την περίοδο 1573-1589, αναφέρει σχετικά με τον καπνό ότι ‘...στη Θεσσαλονίκη, εις τα περίχωρα της οποίας καλλιέργησαν για πρώτη φορά φυτά δύο Γάλλοι έμποροι, αργότερα δε η καλλιέργεια μεταφέρθηκε στην αριστερή όχθη του Αξιού’.

Στο πέραςμα του ο καπνός τάραξε και δίχασε λαούς. Άλλοι έγιναν φίλοι και άλλοι άσπονδοι εχθροί του. Οι φίλοι του καπνού τον απολαμβάνανε με όλους τους τρόπους και με όλα τα μέσα. Μασούσανε τα φύλλα, κάπνιζαν ολόκληρα τυλιγμένα φύλλα σε πούρα, τον αργόκαιγαν ψιλοκομμένο σε πίπες, τραβούσαν τουμπεκί σε ναργιλέ, τον χρησιμοποιούσαν ακόμα και για φάρμακο Στα μέσα του 19^{ου} αιώνα (1860),ο καπνός μέσα σε λεπτό περιτύλιγμα έγινε το σημερινό τσιγάρο. Λέγεται ότι η πρώτη σιγαροποιητική μηχανή ήρθε στην Ελλάδα το 1895.

Σήμερα καλλιεργούνται πολυάριθμες ποικιλίες καπνού που αντιστοιχούν στους διάφορους τύπους αρώματος των πούρων και των τσιγάρων. Η ποιότητα του προϊόντος και των υποπροϊόντων εξαρτάται επίσης και από το οικολογικό περιβάλλον, στο οποίο ζει το φυτό, την υγρασία, το φως και την λίπανση.

Στο εμπόριο τα καπνά διακρίνονται σε βορειοαμερικανικά Μαίρκλαντ, Βιρτζίνια, Κεντάκν των δυτικών Ινδιών: Κούβας, Πόρτο Ρίκο, Αγίου Δομίνικου. Νοτιοαμερικανικά: Βραζιλίας, Βαρίνας, ανατολικοϊνδικά: Περσικά, Μανίλας, Ιάβας, Κινέζικα, Ιαπωνικά, Ευρωπαϊκά: Ελληνικά, Βελγικά, Γαλλικά, Ιταλικά, Ολλανδικά, Γερμανικά.

Άνθος καπνού

Ο βλαστός του καπνού φτάνει το ύψος των 2 μέτρων, τα άνθη του είναι σωληνόμορφα λευκού, ροζ ή κόκκινου χρώματος και σχηματίζουν ταξιανθίες. Ο καρπός είναι κάψα και περιέχει μερικές χιλιάδες σπόρια. Ο καπνός γονιμοποιείται εύκολα με τα έντομα και τον άνεμο. Ο κοινός καπνός είναι το είδος **ταμπάκο**, μονοετές, ιθαγενές φυτό της Νοτίου Αμερικής. Τα φύλλα του εναλλάσσονται και είναι είτε με μίσχους είτε χωρίς ,φτάνοντας στο μήκος τα 80 εκατοστά. Άλλο είδος είναι το **ρούστικα** γνωστό και ως **τουμπεκί**, καλλιεργείται δε σε μικρή κλίμακα. Ο βλαστός του είναι τριχοειδής με μικρές ίνες που εγκρίνουν ένα ιξώδες υγρό.

Το χαρακτηριστικό του καπνού είναι η νικοτίνη, ένα αλκαλοειδές οξύ που βρίσκεται κυρίως στα φύλλα. Είναι εθιστικό και χαρακτηρίζεται σαν ναρκωτικό. Η ποσότητα της νικοτίνης στο φυτό εξαρτάται από το είδος ,την ποικιλία και τις κλιματολογικές συνθήκες. Στα καπνά των πούρων επειδή επεξεργάζονται ειδικά με διάφορες ζυμώσεις χάνεται αρκετή ποσότητα νικοτίνης.

Ο προσδιορισμός της ποιότητας του καπνού έχει να κάνει με το πάχος και το μήκος του φύλλου ,την ελαστικότητα, το χρωματισμό, την υφή και διάφορα χημικά χαρακτηριστικά. Επίσης ένας τύπος καπνού θεωρείται καλός όταν έχει προτίμηση από πολλούς καπνιστές και είναι αρωματικός, πολύ ή λιγότερο, δυνατός ή ελαφρύς με γλυκιά ή λιγότερο γλυκιά γεύση.

2. ΤΥΠΟΙ ΚΑΠΝΟΥ

Δύο είναι οι βασικοί τύποι καπνού:

Αμερικάνικα καπνά

Είναι 3 οι βασικοί τύποι των Αμερικάνικων καπνών.

Ο τύπος Βιρτζίνια που κάθε φυτό έχει 25 περίπου φύλλα μεγάλου μεγέθους με χρώμα κιτρινωπό που οφείλεται κυρίως στη σύσταση του εδάφους των αγρών που καλλιεργείται.

Τα καπνά τύπου Μπέρλι των οποίων τα φύλλα είναι μικρότερα από τα Βιρτζίνια και το χρώμα των φύλλων τους είναι πράσινο ανοιχτό ο βλαστός τους δε λευκοκίτρινος. Ο τύπος αυτός καλλιεργείται και στην Ελλάδα.

Τέλος τα καπνά τύπου Fire-cured με τα φύλλα τους να έχουν μαύρο χρώμα , σκληρή υφή και ιδιαίτερη βαριά γεύση.

Ανατολικά καπνά

Καλλιεργούνται σε εδάφη ξηρά και φτωχά είναι δε ποικιλίες καπνών με μικρά και κοντά φύλλα.

Θεωρούνται αρκετά εύγευστα καπνά και πολύ καλής ποιότητας. Βρίσκονται σε καλλιέργειες στην Ελλάδα, Βουλγαρία, Σερβία, Τουρκία, Συρία και αλλού.

Τα καλύτερης ποιότητας ανατολικά καπνά φυτρώνουν στις Μεσογειακές χώρες και ωριμάζουν κυρίως τις ξηρές περιόδους χωρίς πολλές βροχές.

3. ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΠΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

I. Μπασμάς Μακεδονίας.

Αρωματικός καπνός Καλλιεργείται στην Ανατολική Μακεδονία. Τα φύλλα του είναι κοντά με λεπτές νευρώσεις, αρκετά ελαστικά.

II. Μπασμάς Ξάνθης.

Ο πιο αρωματικός του κόσμου , εξαιρετικής ποιότητας. Τα φύλλα του έχουν μέτριο πάχος και ερυθροκίτρινο χρώμα όταν ξεραθούν. Καλλιεργείται στη Χρυσούπολη Καβάλας στο Σιδηρόνερο Δράμας και στις περιοχές της Δυτικής Θράκης.

- III. **Ζίχνα.**
Μοιάζει με τους μπασμάδες και το άρωμα του είναι αρκετά έντονο. Καλλιεργείται στην επαρχία Φυλλίδας.
- IV. **Ουδέτερος Μακεδονίας.**
Ψηλό φυτό με μεγάλα φύλλα ανοιχτού πράσινου χρώματος. Είναι καπνά φτωχά σε νικοτίνη και το άρωμα τους είναι ελάχιστο έως ανύπαρκτο. Καλλιεργούνται σε μικρή κλίμακα σε διάφορες περιοχές της Μακεδονίας.
- V. **Τσεμπέλια Αγρινίου.**
Χαμηλά φυτά με παχιά μεγάλα φύλλα χωρίς μίσχο. Το χρώμα τους είναι ανοιχτό και καλλιεργούνται κυρίως στην Αιτωλοακαρνανία, Ιωάννινα και Θεσπρωτία. Θεωρούνται τα καλύτερα για παρασκευή τσιγάρων και καταναλώνονται αποκλειστικά εγχώρια.
- VI. **Μπασή - Μπαγλή.**
Καλλιεργούνται στην περιοχή της Προσοτσάνης. Ψηλά καπνά, φύλλα με μίσχους μετρίου μεγέθους. Θεωρούνται μέτριας ποιότητας.
- VII. **Μυρωδάτα Αγρινίου.**
Παρά την ονομασία τους το άρωμα των καπνών αυτών είναι φτωχό. Είναι ποτιστική ποικιλία και απαιτεί υγρό έδαφος για να αναπτυχθεί. Όταν τα φύλλα ξεραθούν τότε αποκτούν χρυσοκίτρινο χρώμα. Είναι φτωχά σε περιεκτικότητα νικοτίνης.
- VIII. **Μαχαλά.**
Είναι ποικιλία καπνών με πολύ λεπτά φύλλα. Το κάπνισμα τους είναι ήπιο και γλυκό ενώ δεν έχουν καθόλου άρωμα.
- IX. **Μπέρλι**
Αμερικάνικος τύπος καπνού που τελευταία καλλιεργείται ευρέως στην Ελλάδα. Ο τύπος αυτός καλλιεργείται σε πεδινά εδάφη καλά αρδευόμενα και οι στρεμματικές αποδόσεις του είναι μεγαλύτερες από τις αντίστοιχες των ανατολικών τύπων.

Η γενική τάση ούτως η άλλως είναι προς μια καπνική οικονομία, που απαλλάσσει σταδιακά από τους διάφορους παρεμβατικούς μηχανισμούς και θα εκτίθεται περισσότερο στο διεθνή ανταγωνισμό, όπου οι ζητούμενη ποικιλία και ποιότητα και οικονομικότητα της παραγωγής θα παίζουν τον πρωτεύοντα ρόλο.

Ο ορισμός και η εκτίμηση της ποιότητας του καπνού ως πρώτης ύλης για την παρασκευή καπνιστικών προϊόντων είναι ιδιαίτερα δύσκολος. Τα καπνιστικά προϊόντα κατατάσσονται μαζί με τα τρόφιμα, τα ποτά και τα διάφορα ευφραντικά, επειδή η χρήση τους ικανοποιεί ανάγκες που σχετίζονται με σωματικές και ψυχοσωματικές λειτουργίες του ανθρώπου. Ο καπνός δεν είναι απαραίτητος για τον ανθρώπινο οργανισμό εν τούτοις επέβαλε την κατανάλωση του σε ένα σημαντικό μέρος του ανθρώπινου πληθυσμού, παρέχοντας την απόλαυση από προσηλυτισμό στην αρχή και μετέπειτα εξάρτηση στην επίδραση της νικοτίνης που περιέχεται μαζί με ποικιλίες αρωματικών ή γευστικών ουσιών σε διάφορες αναλογίες σε όλα τα καπνιστικά προϊόντα.

Σε αντίθεση με τα άλλα προϊόντα που καταναλώνει ο άνθρωπος όπου η θρεπτική αξία αποτελεί στοιχείο ποιότητας ο υγιεινολογικός παράγοντας στον καπνό εισέρχεται μόνο στον βαθμό βλαβερότητας ορισμένων συστατικών του. Εκτός από μια σειρά χαρακτηριστικών που αφορούν σε όλους τους τύπους των καπνών και παρασκευαζόμενων καπνιστικών προϊόντων υπάρχουν άλλα που αφορούν στις ιδιαίτερες προτιμήσεις των καπνιστών λόγω συνήθειας, τάσεων της αγοράς (μόδα, διαφήμιση) αλλά και αυτά που σχετίζονται με οικονομοτεχνικούς παράγοντες.

Η κυριότερη ιδιαιτερότητα του καπνού ως προϊόντος είναι ότι ο καπνιστής τον απολαμβάνει σε αέρια μορφή, ως αποτέλεσμα καύσεως, η οποία συνοδεύεται από διαδικασίες πυρολύσεως και ξηράς αποστάξεως. Συνεπώς τα οποιαδήποτε χαρακτηριστικά της πρώτης ύλης (φυσικά ή χημικά) κρίνονται ως προς την συμμετοχή τους στη διαμόρφωση της σύνθεσης και των ιδιοτήτων της αέριας μορφής που προκύπτει από την πρακτική του καπνίσματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

1. ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

- Σπορά, καλλιέργεια, λίπανση

Καπνός

Ο πολλαπλασιασμός του καπνού γίνεται με σπορά σε ειδικά καπνοσπορεία. Ο σπόρος του καπνού είναι πολύ μικρός και για να φυτρώσει απαιτούνται ειδικές και καλές συνθήκες. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι περίπου 10,000 σπόρια ζυγίζουν 1 γραμμάριο. Τα μικρά φυτάρια μεταφυτεύονται αργότερα στην οριστική τους θέση στο χωράφι. Ο σπόρος που χρησιμοποιείται καθαρός και ώριμος με πολύ καλή βλαστική ικανότητα. Οι σπόροι πρέπει να έχουν ομοιόμορφη κατανομή και το έδαφος πρέπει να είναι απολυμασμένο έτσι ώστε να εκλείψουν τα διάφορα ζιζάνια και έντομα που μπορεί να βλάψουν σοβαρά την παραγωγή. Τα καπνοσπορεία θέλουν τακτικό πότισμα και όταν τα φυτάρια είναι έτοιμα για μεταφύτευση το πότισμα διακόπτεται για λίγες μέρες έτσι ώστε τα φυτά να σκληραγωγηθούν. Πριν τα καπνά να μεταφυτευτούν ,το χωράφι πρέπει να οργωθεί καλά και να προετοιμαστεί κατάλληλα. Η φύτευση των καπνών στον αγρό γίνεται σε γραμμές και η απόσταση των φυτών μεταξύ τους ποικίλει ανάλογα με τον τύπο και τη γονιμότητα του εδάφους. Η χρήση λιπασμάτων θέλει προσοχή και πρέπει να γίνεται μόνο όταν το έδαφος είναι φτωχό σε θρεπτικά στοιχεία. Οι διάφοροι τύποι καπνού έχουν και διαφορετικές απαιτήσεις λίπανσης. Τα Αμερικάνικου τύπου καπνά συνήθως χρειάζονται περισσότερη λίπανση και πότισμα απ' ότι τα

ανατολικού τύπου. Τα καπνά που δε χρειάζονται πολύ πότισμα είναι και καλύτερης ποιότητας

- Συγκομιδή, ξήρανση

☐ Μετά τη συγκομιδή των φύλλων, γίνεται η συρραφή τους με ειδικές μηχανές

Μετά τη φύτευση στο χωράφι τα φύλλα του καπνού συλλέγονται αφού περάσουν 3-4 μήνες και ωριμάσουν. Η συγκομιδή γίνεται με κόψιμο ολόκληρου του φυτού ή σταδιακά, δηλαδή κόβονται τα φύλλα κατά χρονικά διαστήματα καθώς ωριμάζουν. Όταν το φυτό κοπεί ολόκληρο στη συνέχεια τρυπιέται και κρεμιέται από ένα ξύλο. Συνήθως τα τελευταία φύλλα είναι άχρηστα και δεν συλλέγονται.

Τα ανατολικού τύπου καπνά τρυπιούνται με μεγάλη βελόνα στο κοτσάνι τους και στη συνέχεια δένονται με σπάγκους και κρεμιούνται από λεπτές σανίδες μέσα σε ειδικούς χώρους, τα ξηραντήρια. Τα Αμερικάνικα καπνά παραμένουν στους αγρούς και μαραίνονται εκεί σταδιακά. Οι μέθοδοι ξήρανσης των καπνών ποικίλλουν. Έτσι έχουμε φυσικές και τεχνητές μεθόδους ξήρανσης. Στις φυσικές μεθόδους τα φύλλα του καπνού παραμένουν σε σκιερό μέρος για 4-5 μέρες σε ειδικές αποθήκες. Το χρώμα τους αλλάζει, κιτρινίζουν και αφυδατώνονται αργά και σταδιακά. Μετά από το κιτρίνισμα τα φύλλα εκτίθενται στον ήλιο και έτσι όλη η υγρασία που έχει απομείνει χάνεται. Τα φύλλα εντελώς ξερά πλέον είναι έτοιμα για περαιτέρω κατεργασία.

Στα τεχνητά μέσα χρησιμοποιείται μέθοδος ξήρανσης με ζεστό αέρα. Η μέθοδος ξήρανσης αυτή χρησιμοποιείται σε πολλούς τύπους καπνών. Η υγρασία και ο κατάλληλος εξαερισμός παίζουν σημαντικό ρόλο. Υπάρχει και η μέθοδος της φωτιάς στην οποία κάτω από τα κρεμασμένα καπνά ανάβεται φωτιά. Η διαδικασία αυτή διακόπτεται

και επαναλαμβάνεται πολλές φορές και κρατάει συνήθως 1-1,5 μήνα μέχρι τα καπνόφυλλα να αποκτήσουν τα κατάλληλα χαρακτηριστικά.

Μετά τη ξήρανση τα φύλλα συγκεντρώνονται σε διάφορες αποθήκες και σκιερούς αποθηκευτικούς χώρους μέχρι να ρυθμιστεί κατάλληλα η υγρασία τους. Τα φύλλα στη συνέχεια μαζεύονται σε δεμάτια και παραμένουν σε ειδικούς υγρούς θαλάμους για λίγο καιρό ώστε να αποκτήσουν ελαστικότητα γιατί δεν πρέπει να θρυμματιστούν κατά τη μεταφορά τους.

- **Επεξεργασία για το εμπόριο, ζύμωση**

Ο καπνός χρησιμοποιείται στη παρασκευή τσιγάρων

Πούρα Αβάνας από Κούβα

Μετά από τη διαδικασία της ξήρανσης γίνεται η επιλογή των καπνών για το εμπόριο. Δηλαδή ταξινόμηση των φύλλων σε κατηγορίες ανάλογα με τα διάφορα ποιοτικά χαρακτηριστικά. Οι διάφορες ποιότητες ανακατεύονται στις σωστές αναλογίες και παρασκευάζονται με τον τρόπο αυτό τα διάφορα χαρμάνια. Στη συνέχεια το προϊόν που προκύπτει οδηγείται σε ειδικά πιεστήρια, συσκευάζεται σε δέματα και τους καλοκαιρινούς μήνες θα ακολουθήσει άλλη μία διαδικασία που είναι η ζύμωση. Κατά τη διαδικασία αυτή ο καπνός υφίσταται διάφορες αλλαγές στα χημικά του συστατικά και αυτό οφείλεται στη δράση των ενζύμων. Η δράση των ενζύμων αυτών εξαρτάται από τη υγρασία και τη θερμοκρασία. Κατά τη ζύμωση το άρωμα και οι καπνιστικές ιδιότητες των καπνών βελτιώνεται και μειώνεται η ποσότητα νικοτίνης που περιέχουν.

- **Καπνοβιομηχανία - Κάπνισμα - Παγκόσμια παραγωγή**

Το κεντρικό νεύρο που υπάρχει στο φύλλο του καπνού θα απομακρυνθεί και τα κομμάτια που παραμένουν θα χρησιμοποιηθούν στη παρασκευή καπνού για τσιγάρα και πίπες αφού δεχθούν τις απαραίτητες κατεργασίες. Οι κατασκευαστές τσιγάρων προσθέτουν διάφορες αρωματικές και γλυκαντικές ουσίες προτού ο καπνός τεμαχιστεί σε λεπτές και μικρές λωρίδες. Η κατασκευή των τσιγάρων γίνεται με ειδικές μηχανές που τοποθετούν τον καπνό σε ειδικό χαρτί τον συγκολλούν και τοποθετούν το φίλτρο στο τελικό στάδιο. Η διαδικασία αυτή είναι ταχύτατη και φτάνει στα 8,000 τσιγάρα το λεπτό. Οι μηχανές συνεχίζουν συσκευάζοντας τα τσιγάρα σε πακέτα , έτοιμα για την προώθηση τους στην αγορά.

Οι διαδικασίες παρασκευής καπνού για κάπνισμα με πίπα είναι πιο απλουστευμένες. Η παρασκευή γίνεται με διαδικασίες πίεσης και προσθήκη αρωματικών ουσιών κατά περίπτωση. Τα πούρα παρασκευάζονται από ειδικές ποιότητες καπνών. Ένα συνδεδετικό φύλλο χρησιμοποιείται σαν περιτύλιγμα και ο εσωτερικός καπνός είναι τεμαχισμένος ειδικά για το γέμισμα. Η παραγωγή των πούρων γίνεται μηχανικά εκτός από κάποιες άριστες ποιότητες που γίνεται επιλεγμένα χειρωνακτικά.

Το κάπνισμα θεωρείται απόλαυση και έχει εξαπλωθεί παγκοσμίως. Η νικοτίνη που περιέχει ο καπνός είναι ναρκωτικό και έτσι οι καπνιστές δυσκολεύονται να το σταματήσουν. Το κάπνισμα όμως είναι επιβλαβές και οι επιδράσεις του στην υγεία πολλές φορές καταστροφικές, Ο κίνδυνος εμφάνισης καρκίνου εξαρτάται από την ποσότητα των τσιγάρων που καπνίζονται σε μία μέρα την περιεκτικότητα του τσιγάρου σε πίσσα , την ποιότητα του καπνού και του χαρτιού. Εκτός από καρκίνο ο καπνιστής μπορεί να εμφανίσει καρδιοαγγειακά προβλήματα. Σήμερα μετά από διάφορες καμπάνιες οι καπνιστές έχουν ελαττωθεί. Παλαιότερα το κάπνισμα το θεωρούσαν «μαγκιά» ενώ σήμερα απλά κακή συνήθεια. Επιστήμονες θεωρούν ότι 1-2 τσιγάρα την ημέρα κάνουν καλό στον οργανισμό όμως ο αριθμός αυτός είναι δύσκολο να κρατηθεί και καλύτερα είναι κανείς να μην αρχίσει ποτέ να καπνίζει.

Η Κίνα είναι η πρώτη σε παραγωγή καπνού στον κόσμο. Ακολουθούν οι Η.Π.Α. η Βραζιλία ,η Ινδία , η Κούβα και η Τουρκία. Ο ελληνικός καπνός χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την παρασκευή τσιγάρων και το 80% της εγχώριας παραγωγής εξάγεται. Η Ελλάδα

βρίσκεται στην όγδοη θέση στον κόσμο και 2η στην Ευρώπη με παραγωγή 130,000 τόνων ετησίως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

1.ΚΑΠΝΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Χρονοδιάγραμμα της καπνοκαλλιέργειας

Αν και η καλλιέργεια του καπνού στην Ευρώπη διαφέρει ανάλογα με τις ποικιλίες και με τις χώρες, τα βασικά στάδια της καλλιέργειας είναι κατά κανόνα τα εξής:

- ***Τέλος του χειμώνα.***

Προετοιμασία των σπόρων και όργωμα της γης.

- ***Αρχή της άνοιξης.***

Προετοιμασία του εδάφους (αποψίλωση, άρδευση, λίπανση)

- ***Άνοιξη***

Εκρίζωση των φυτών, μεταφύτευση στο χωράφι.

- ***Άνοιξη-Καλοκαίρι.***

Συντήρηση των φυτών, επεξεργασία του εδάφους, άρδευση, διβόλισμα, βοτανισμός και παράχωση.

- ***Καλοκαίρι***

Συγκομιδή κυρίως με το χέρι, φύλλο-φύλλο, ανά επίπεδο φυλλώματος αρχίζοντας από τα κάτω μέρη του στελέχους, αποξήρανση.

- ***Φθινόπωρο-Χειμώνας***

Διαλογή του καπνού συσκευασία της συγκομιδής σε δέματα, παράδοση.

2. Οι θέσεις απασχόλησης στην καπνοκαλλιέργεια

Υπάρχουν περίπου 135.000 κάτοχοι εκμεταλλεύσεων καπνοκαλλιέργειας στην Κοινότητα, από τους οποίους το 52% εργάζονται στην Ελλάδα και το 31% στην Ιταλία.

Ο αριθμός των ατόμων που ζουν από την καπνοκαλλιέργεια υπερβαίνει τους 135.000 καπνοπαραγωγούς, ενώ οι ανάγκες σε εργατικό δυναμικό υπολογίζονται σε 170.000 περίπου θέσεις πλήρους απασχόλησης, ενώ μεγάλος είναι και ο αριθμός των έμμεσα απασχολούμενων.

Η καλλιέργεια του καπνού χαρακτηρίζεται από υψηλή ένταση εργασίας σε σχέση με τις άλλες καλλιέργειες της Κοινότητας εφόσον απαιτούνται κατά μέσο όρο 2.200 ώρες εργασίας ετησίως ενός παραγωγού για την καλλιέργεια ενός εκταρίου ενώ για τις <<γενικές καλλιέργειες >> απαιτούνται 174 ώρες εργασίας για την καλλιέργεια ενός εκταρίου.

Για τις περισσότερες ποικιλίες καπνού, το κόστος εργασίας αντιπροσωπεύει ποσοστό από 50% έως 70% του κόστους παραγωγής, ενώ το ποσοστό αυτό διαφέρει από χώρα σε χώρα και ανάλογα με τις καλλιεργούμενες ποικιλίες. Το μερίδιο της Ελλάδας στην συνολική απασχόληση είναι ανώτερο από το μερίδιο της στις παραγόμενες ποσότητες επειδή ένα μεγάλο μέρος των καπνών που καλλιεργούνται είναι ανατολικές ποικιλίες, των οποίων η καλλιέργεια απαιτεί περισσότερη εργασία (το κόστος εργασίας αντιπροσωπεύει το 85% του κόστους παραγωγής της ποικιλίας Μπασμάς).

Αυτή η μεγάλη ανάγκη εργασίας καλύπτεται κατά ποσοστό που υπερβαίνει το 80% με την εργασία των μελών της οικογένειας.

Συχνότατα όλα τα μέλη οικογένειας εργάζονται στην καλλιέργεια και ιδίως στην Ελλάδα, στην συλλογή και διαλογή των φύλλων. Η καπνοκαλλιέργεια συμβάλλει λοιπόν επιβίωση πολλών αγροτικών περιοχών, παρέχοντας εργασία σε πολλές οικογένειες.

3. Ο καπνός επηρεάζει την επιβίωση των εκμεταλλεύσεων καλλιέργειάς του.

Οι κάτοχοι εκμεταλλεύσεων καπνοκαλλιέργειας ασκούν συχνά πολλαπλές καλλιέργειες. Αν και για τους περισσότερους καπνοκαλλιεργητές η καλλιέργεια του καπνού αποτελεί αν όχι την μοναδική, τουλάχιστον την βασική πηγή απασχόλησης και εισοδήματος, πολλοί από αυτούς ασκούν και άλλες συμπληρωματικές δραστηριότητες, οι οποίες δεν θα μπορούσαν από μόνες τους να εξασφαλίσουν την βιωσιμότητα των οικογενειακών τους εκμεταλλεύσεων.

Η παραγωγή του ακατέργαστου καπνού είναι μια από τις οικονομικά αποδοτικότερες ανά εκτάριο Ευρωπαϊκές καλλιέργειες, αλλά αν λάβουμε υπόψη το εργατικό κόστος, το <<κατά κεφαλή>> εισόδημα είναι χαμηλότερο από το κοινοτικό μέσο όρο.

Αν και η καλλιέργεια αυτή καλύπτει μικρή έκταση της γεωργικής εκμετάλλευσης, αποτελεί την κύρια πηγή εισοδήματος κατά μέσο όρο, η καπνοκαλλιέργεια εξασφαλίζει περισσότερο από το ήμισυ των εισοδημάτων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που την ασκούν. Η καλλιέργεια αυτή περιέχει, επιπλέον την δυνατότητα μεγαλύτερων περιθωρίων κέρδους ανά εκτάριο και αν δεν υπάρξουν δυσκολίες διάθεσης στην αγορά, εξασφαλίζει στον καλλιεργητή ένα σχετικά σταθερό εισόδημα.

Η δυνατότητα της σίγουρης διάθεσης της παραγωγής, που παρέχει η διάρθρωση του τομέα του καπνού λόγω της άμεσης σχέσης ανάμεσα στους παραγωγούς και τους μεταποιητές παρέχει σε ορισμένους παραγωγούς τη δυνατότητα να επενδύσουν και σε άλλες δραστηριότητες.

4. Ανθρώπινη και μηχανική εργασία

Αν και η προετοιμασία του εδάφους η αποψίλωση και μεταφύτευση πραγματοποιούνται με την βοήθεια μηχανών, η συλλογή και η διαλογή του καπνού πραγματοποιείτε κυρίως με το χέρι.

Ο πίνακας 1 δίνει την απαιτούμενη ανθρώπινη και μηχανική εργασία ανά στρέμμα κάθε ομάδας ποικιλιών καπνού τόσο συνολικά, όσο και κατά φάσεις παραγωγικής διαδικασίας και μάλιστα συγκριτικά μεταξύ τους. Όταν λέμε ανθρώπινη εργασία εννοούμε την οικογενειακή και τυχόν ξένη εργασία χωρίς την χρήση μηχανήματος,

ενώ όταν λέμε μηχανική με ανθρώπινη εργασία εννοούμε αποκλειστικά την αμοιβή των ξένων μηχανημάτων με τον οδηγό τους (π.χ. όργωμα, σβαρνίσματα, φρεζαρίσματα, μεταφύτευση, σκαλίσματα. Κ.λ.π.)

Από πλευράς απαιτήσεων σε ανθρώπινη εργασία προηγείται η ομάδα 3 (203,5 ώρες /στρ.) τόσο έναντι των άλλων ανατολικού τύπου ομάδων ποικιλιών (από 117 μέχρι 155 ώρες/στρ) όσο και έναντι των ξενικών ποικιλιών (94-117 ώρες /στρ). Η διαφορά αυτή οφείλεται αφενός μεν στο αρμάθιασμα, αφετέρου δε στη χωρική επεξεργασία. Πιο συγκεκριμένα, η απαιτούμενη εργασία για τη σπορά δεν παρουσιάζει μεγάλη διαφορά (διακύμανση μεταξύ 10 και 13 ώρες, εκτός της ομάδας 5). Το ίδιο ισχύει και για τις εργασίες του αγρότη (προετοιμασία, μεταφύτευση και καλλιεργητικές φροντίδες) με εξαίρεση την εργασία μεταφυτεύσεως (21,1 ώρες /στρ) της ομάδας 2 και την εργασία των καλλιεργητικών φροντίδων (24,9 ώρες/στρ.) της ομάδας 1. Γεγονός είναι ότι ανεξάρτητα από την ομάδα ποικιλιών ο καπνός παραμένει ως μια καλλιέργεια με μεγάλες απαιτήσεις σε ανθρώπινη εργασία.

Όπως προαναφέρθηκε οι απαιτήσεις του καπνού σε μηχανική εργασία συνδέονται με τα οργώματα, σβαρνίσματα, φρεζαρίσματα και τη λίπανση του αγρού (1,4-3,3 ώρες), τη μεταφύτευση του καπνού από τη σπορεία στον αγρό (0,4 -4.9 ώρες/στρ), τα σκαλίσματα τις τυχόν αρδεύσεις και τους ψεκασμούς (2,6-8,8 ώρες/στρ), και τις μεταφορές φύλλων από τον αγρό στο ξηραντήριο (1,6-4,6 ώρες/στρ). Οι παρατηρούμενες διαφορές συνδέονται κυρίως με τη μεταφύτευση και τις καλλιεργητικές φροντίδες. Γεγονός πάντως είναι ότι ο βαθμός εκμηχανίσεως αυξάνει, όχι μόνο των ξενικών (10,9-18,1 ώρες/στρ) αλλά και του ανατολικού τύπου (6,0- 15,4 ώρες/στρ) ποικιλιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Κέντρα παραγωγής καπνού

Ομάδες Ποικιλιών καπνού	Σπορείο	Προς/σια	Μεταφότευση	Καλ/κες Φροντίδες	Συλλογή Αποξ/ση	Συσκ/σία Συν/ση	Σύνολο
A. Ανθρ/νη Εργασία Ωρες/στρ							
1.Βιρτζίνια	10,1	0,7	7,2	24,9	40,6	10,1	93,6
2.Μπέρλεϊ	10,2	1,9	6,1	13,2	70,2	15,6	117,2
3.Κλασικά Τσεμπέλια μαύρα	11,4	0,7	21,1	7,4	66,3	10,4	117,3
4.Μπασμάς Εάνθης	13,0	-	7,6	10,4	119,3	53,2	203,5
5.Κλασικά Μυρωδάτο. Αγρινίου	8,5	0,5	9,9	13,6	73,8	14,2	120,5
B. Μηχ/κή Εργασία Ωρες/στρ							
1.	-	2,5	0,4	5,6	1,6	0,2	10,3
2.	-	2,1	2,6	8,8	4,6	-	18,1
3.	-	2,6	0,3	3,8	1,7	-	8,4
4.	-	3,3	4,9	5,2	2,0	-	15,4
5.	-	1,4	0,4	2,6	1,6	-	6,0

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

1. ΚΑΙΠΝΑΠΙΟΘΗΚΕΣ ΞΑΝΘΗΣ

Η έλευση του καπνού στην Ελλάδα προκάλεσε αντιδράσεις στον κοινωνικοπολιτικό κόσμο. Γιατροί, ηθικολόγοι και θρησκευόμενοι ξεσηκώθηκαν εναντίον του καπνού και μεγάλη περίοδος περιορισμών, απαγορεύσεων και διώξεων επακολούθησε. Όμως το ισχυρό πάθος του καπνίσματος, παράλληλα με τη μεγάλη οικονομική σημασία του καπνού, επικράτησαν όλων των φοβερών μέτρων με αποτέλεσμα να χαλαρώσουν και να ατονήσουν. Στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκε ως μέτρο εναντίον του καπνού η φορολογία, με αποτέλεσμα κάποιοι κρατικοί προϋπολογισμοί πολλές φορές να μην είναι πλέον ελλειμματικοί.

Στη συνέχεια έχουμε μια νέα στροφή της πολιτικής των κρατών έναντι του καπνού. Η καλλιέργεια, η βιομηχανία, η εισαγωγή και η εξαγωγή μπήκαν κάτω από αυστηρό έλεγχο. Ο έλεγχος αυτός μεταβιβάστηκε από τα κράτη σε μεγάλους κεφαλαιοκρατικούς οργανισμούς, οι οποίοι μονοπώλησαν τον καπνό. Έτσι έχουμε το πρώτο μονοπώλιο στην Ευρώπη το 1674 στην Αυστροουγγαρία. Αργότερα κατά το 1884, η Οθωμανική αυτοκρατορία επέβαλε το δικό της μονοπώλιο, που το διαχειριζόταν εταιρία γαλλικών συμφερόντων. Το πλήρες όνομα της εταιρείας ήταν ‘Regie Co Interesse des Tabacs de l’ Empire Ottoman’, ή όπως λέγανε οι Ξανθιώτες το ‘Ρεζή’.

Μετά το 1690 επεκτείνεται η καλλιέργεια σε βαλκανικές επαρχίες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας καθώς και στη Μικρά Ασία. Το κλίμα και τα εδάφη πολλών περιοχών από Θεσσαλονίκη μέχρι Ξάνθη αποδεικνύονται ιδιαίτερα αποδοτικά. Κάποιο μυστήριο υπάρχει στα καπνοτόπια όπου παράγονται τα ανατολικά καπνά. Ο συνδυασμός των κλιματολογικών αλλαγών ηλίου και υγρασίας, το φτωχό χώμα, οι εργασίες της μεγάλης υπομονής και επιμέλειας των καπνοπαραγωγών, η αργή ζύμωση δίνουν την ευγενέστερη, την πιο υγιεινή ποικιλία, τις μικρόφυλλες γευστικές και αρωματικές ανατολικές ποικιλίες.

Από αυτά τα ανατολικά καπνά ο καπνός της Μακεδονίας και της Ξάνθης, ιδιαίτερα της Χρύσας και της Μορσίνης (περιοχές της Ξάνθης) υπερέχει. Δικαιολογημένα το 1928 ο Βούλγαρος Νεστόροφ αποκαλεί τον καπνό της Ξάνθης βασιλέα των καπνών και αριστοκράτη της παγκόσμιας αγοράς. Η Τούρκικη Αυτοκρατορική Αυλή απευθυνόταν πάντοτε στην αγορά της Ξάνθης για την προμήθεια των καπνών της. Στην Αίγυπτο, όπου δεν καλλιεργούσαν τον καπνό, παρασκεύαζαν χειροποίητα τσιγάρα από Ξανθιώτικα καπνά σε διπλή τιμή.

Ο καπνός χαρακτηρίζεται ως ένα πολύ ευπαθές προϊόν. Τραβά πολύ εύκολα την υγρασία και απορροφά κάθε μυρωδιά. Η καλλιέργεια του καπνού στη χώρα μας είχε δυσμενείς οικονομικές επιπτώσεις στην εθνική οικονομία σε περιόδους παγκόσμιας υπερπαραγωγής, αλλά σε καλές περιόδους αποτέλεσε το πρώτο εξαγωγίμο προϊόν με συνέπεια την εισροή συναλλάγματος.

Κύρια αιτία για τις δύσκολες περιόδους αποτέλεσε η μονοκαλλιέργεια, η καλλιέργεια δηλαδή ενός προϊόντος σε μεγάλη κλίμακα, χωρίς το προϊόν να είναι ευρείας εσωτερικής κατανάλωσης αλλά να προορίζεται κυρίως για εξαγωγή. Τα πράγματα είναι χειρότερα αν το προϊόν προορίζεται για κάλυψη μη βασικών αναγκών, όπως είναι το κάπνισμα, ή είναι βιομηχανικό και όχι γεωργικό, άμεσης πρώτης ανάγκης, π.χ. σιτηρά, πατάτα, κ.λ.π. Στην περίπτωση αυτή η οικονομία μιας χώρας κλυδωνίζεται, είτε από την πτώση των τιμών λόγω υπερπαραγωγής είτε από τις αλλαγές στην παγκόσμια ζήτηση. Και άλλες χώρες, με μονοκαλλιέργεια σε άλλα προϊόντα, περιήλθαν σε άθλια θέση, επομένως και η μονοκαλλιέργεια του καπνού στη χώρα μας και ιδιαίτερα στην Ξάνθη, έθεσε σε κίνδυνο και την ιδιωτική οικονομία, αλλά και την εθνική. Παρόλα αυτά οι καπνοκαλλιέργειες στη Ξάνθη ήταν ο πρώτος και ο βασικότερος τρόπος εύρεσης εργασίας. Απασχολούσε ένα μεγάλο μέρος των πολιτών και από αυτό καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η επίδραση του καπνού στη ζωή της πόλης υπήρξε καταλυτική.

Η κοπή των φύλλων του καπνού ήταν μια πολύπλοκη διεργασία η οποία με το πέρασμα των χρόνων εξελίχθηκε. Από το 1860 έχουμε την χειροκίνητη κοπή φύλλων καπνού με το περίφημο Χαβάνι και την παρασκευή του στριφτού τσιγάρου με το χέρι. Ένα ορθογώνιο ψιλό χαρτί αλείφεται στη μία μεγαλύτερη διάσταση του με ένα διάλυμα νερού και ζάχαρης, τοποθετείται ο ψιλοκομμένος καπνός, τυλίγεται κυλινδρικά και στη συνέχεια κολλούν οι δύο πλευρές του τσιγαρόχαρτου. Αργότερα, οι καπνοκοπτικές μηχανές εξελίχθηκαν και ο κομμένος καπνός άρχισε να διατίθεται πλέον από τα κρατικά

καπνοκοπήρια για λόγους ελέγχου και φορολογίας. Έτσι το 1885 εμφανίζονται στα καπνοπωλεία έτοιμα στριφτά χειροποίητα τσιγάρα. Τα επόμενα χρόνια εμφανίζονται μηχανές παρασκευής τσιγάρων. Στην Ελλάδα η πρώτη έρχεται το 1895.

Τότε έγιναν κινητοποιήσεις από τους εργαζόμενους (σιγαροποιούς) γιατί έχαναν το μεροκάματο τους. Μάλιστα, έγινε μια συμφωνία να αναγράφεται στα κουτιά των τσιγάρων η λέξη "Μηχανοποιημένος" για τον καπνό, σε αντίθεση με τον "Χειροποίητο" που κατά τους σιγαροποιούς, είναι καλύτερος.

Στις αρχές του 1926 απαγορεύτηκε η κοπή του καπνού με το "Χαβάνι" και τον Μάιο του 1926 απαγορεύτηκε και το χειροποίητο στριφτό τσιγάρο.

2.Η καπναποθήκη του Οθωμανικού Μονοπωλείου (Regie) στην Ξάνθη.

Συνολικά έχουμε πέντε στάδια στο ιδιοκτησιακό μέρος:

- i. Ανέγερση από το Οθωμανικό Μονοπώλιο καπνού
- ii. Νέος ιδιοκτήτης Ερνέστος Βέλ
- iii. Πώληση στον Τακβόρ Τακβοριάν
- iv. Απόκτηση του από το Ελληνικό Δημόσιο
- v. Αγορά από το Δήμο Ξάνθης

Στην οδό καπνεργατών βρίσκονται σήμερα τρεις καπναποθήκες οι οποίες ανήκουν σήμερα στο Δήμο Ξάνθης. Σχηματίζουν το γράμμα "Π"

και συνορεύουν: Ανατολικά με οικόπεδο όπου βρίσκετε σήμερα το ΚΤΕΛ Ξάνθης, Δυτικά με την οδό Καπνεργατών, Βόρεια με ανώνυμη οδό, Νότια με την οδό Αναξαγόρα. Παλαιότερα στις αποθήκες στεγαζόταν η Νομαρχία Ξάνθης. Αργότερα χρησιμοποιήθηκαν για επεξεργασία φύλλων καπνού από τη ΣΕΚΕ

3. Ανέγερση και ιστορικό των αποθηκών.

Τον περασμένο αιώνα είχαμε μια στροφή στην πολιτική των κρατών έναντι του καπνού. Η επεξεργασία του καπνού και το εμπόριό του πέρασε από ιδιώτες σε μονοπώλια. Έτσι, το 1884 δημιουργήθηκε το Οθωμανικό Μονοπώλιο Καπνού με έδρα την Κωνσταντινούπολη), με αποτέλεσμα γύρω στα 1890 ανεγερθούν οι τρεις καπναποθήκες από έμπειρους τεχνίτες οικοδόμους από την Ήπειρο και τη Δυτική Μακεδονία. Το μονοπώλιο με ενδιαφέρον τα καπνά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, το "Ρεζή" όπως το ξέρανε οι Ξανθιώτες καπνεργάτες εκμεταλλεύτηκε τις τρεις καπναποθήκες μέχρι το 1912, οπότε η Ξάνθη κατελήφθη από τους Βουλγάρους και το Ρεζή δεν είχε καμία δραστηριότητα μέχρι τον Οκτώβριο του 1919, χρονολογία αποχώρησης των Βουλγάρων από την Θράκη. Με τη λήξη της Α' Βουλγαρικής κατοχής στην Ξάνθη, στις 4-10-1919, το Ελληνικό Κράτος θεώρησε ότι οι καπναποθήκες ήταν περιουσία πλέον της Ελλάδας. Η γνωστή "9^η Δήλωση" η οποία επέγραψε ο Ελευθέριος Βενιζέλος στις 24-7-1923 για τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα των Μουσουλμάνων οι οποίοι εγκατέλειψαν την Ελλάδα στις 18-10-1912, διευκρινίζει ότι αυτά δεν υπάγονται στις κοινές διατάξεις της σύμβασης περί ανταλλαγής των Ελληνικών και Τουρκικών πληθυσμών. Έτσι η Ελληνική Κυβέρνηση εξέδωσε απόφαση απόδοσης των καπναποθηκών στον ιδιοκτήτη τους, που ήταν το Οθωμανικό Μονοπώλιο Καπνού. Έπειτα το 1944 οι καπναποθήκες πέρασαν στο Ελληνικό δημόσιο. Το 1992 έναντι 120.000.000 δραχμών οι καπναποθήκες παραχωρήθηκαν στο Δήμο Ξάνθης μετά από σημαντικές ενέργειες της Δημοτικής Αρχής.

Καπναποθήκη στην οδό Αναξαγόρα

Όψη καπναποθήκης στην
Οδό Αναξαγόρα

Καπναποθήκη στην οδό Καπνεργατών
σήμερα στεγάζετε η Δημοτική πινακοθήκη

4. Η επεξεργασία του καπνού στις καπναποθήκες

Το στάδιο της εμπορικής επεξεργασίας του καπνού αποσκοπεί στην ποιοτική ταξινόμηση και κατάταξη αλλά και την περισσότερο καλαίσθητη δεματοποίηση του καπνού.

Το δέμα ανοίγεται σε ξύλινα τελάρα με συρμάτινη βάση ή λινάτσα για τον αερισμό και την ύγρανση του καπνού. Ακολουθεί η διαλογή και ο διαχωρισμός κατά μέγεθος και ποιότητα, ενώ κάθε κατηγορία τοποθετείται σε μικρά ξύλινα κιβώτια. Στη συνέχεια γίνεται η δεματοποίηση του καπνού: πρώτα τοποθετούνται σε ειδική ξύλινη κατασκευή τα τσουλιά, οι λινάτσες, και ύστερα, με απόλυτη τάξη, ο καπνός. Η τόγκα, το δέμα που σχηματίζεται, σφίγγεται και δένεται. Κατόπιν βάζουν τις τόγκες σε πάγκους ξύλινους και τις κάνουν αλαμπούρες, τις γυρνούν δηλαδή συνεχώς για να αεριστούν σωστά και να υγρανθούν μέχρι την ώρα της πώλησης τους. Όταν πρόκειται να πουληθούν, οι τόγκες τοποθετούνται στην ξύλινη πρέσα με τα αδράχτια, σφίγγονται τα χαλαρά σκοινιά και ανάλογα με τη χώρα προορισμού επιμελείται η καλαίσθητη εμφάνιση τους: τα τσουλιά¹

¹ **Τσουλιά** = αραιό πανί με το οποίο στραγγίζουν, κιλίμι, κουρέλι < τουρκ. cul = παλιόρουχο. Κατά τον Μ. Φιλήντ από το διύλιον, αραιό πανί με το οποίο στραγγίζουν

ράβονται επιμελώς και επικολλούνται οι ανάλογες ετικέτες. Από το μάσημα του καπνόφυλλου ως το σημερινό τσιγάρο η χρήση του καπνού γνώρισε πολλές μεθόδους.

Από το 1860 η κοπή του καπνού γινόταν με το χέρι στο χαβάνι² και παρασκευάζονταν στριφτά τσιγάρα. Αργότερα, για λόγους ελέγχου και φορολογίας, ο κομμένος καπνός διατίθεται από τα κρατικά καπνοκοπήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΕΑΝΘΗΣ

1.Σ.Ε.Κ.Ε. Α.Ε.

Η Σ.Ε.Κ.Ε. Α.Ε. (Συνεταιριστική Ένωση Καπνοπαραγωγών Ελλάδος) είναι μια καθαρά συνεταιριστική οργάνωση με αποκλειστικούς μετόχους τις Ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών των πιο σημαντικών καπνοπαραγωγικών περιφερειών της Ελλάδος.

Ιδρύθηκε το 1947 με την πρωτοβουλία του Αλέξανδρου Μπαλτατζή, του Βασίλη Ιλαντζή και των συνεργατών τους της πρώτης γενιάς, και συνεχίζεται η ανοδική της πορεία με πρόεδρο τον Γεώργιο Αβραμίδα, Γενικό διευθυντή τον κ. Δημήτρη Κουνατιάδη και τους συνεργάτες αυτών, της δεύτερης και τρίτης γενιάς.

² **Χαβάνι** = γουδι < τουρκ. havan = κοπανιστήρι, γουδι

2.Σκοποί της Σ.Ε.Κ.Ε.

Σύμφωνα με το καταστατικό, οι σκοποί της Σ.Ε.Κ.Ε. είναι οι εξής:

- Η αγορά και η μεταπώληση καπνών σε φύλλα μετα από επεξεργασία
- Η ανάληψη και η εκτέλεση παραγγελιών και προμηθειών καπνών σε φύλλα
- Η εμπορία γενικά καπνών σε φύλλα
- Η βιομηχανική επεξεργασία καπνών και η πώληση των παραγόμενων προϊόντων.
- Η διενέργεια προμηθειών και η εκτέλεση κάθε σχετικής εργασίας που διευκολύνει την τοποθέτηση των καπνών.

3.Απασχολούμενο προσωπικό

Η Σ.Ε.Κ.Ε. απασχολεί πάνω από 1.250 άτομα (μόνιμα 100 και εποχιακά 1.150). Το μόνιμο προσωπικό της διακρίνεται για την υψηλή, άρτια επιστημονική και τεχνική κατάρτισή του, και ταυτόχρονα το εργατικό προσωπικό επιλέγεται ανάμεσα στους πλέον πεπειραμένους και παραγωγικούς καπνεργάτες και καπνεργάτριες.

4.Τεχνικός εξοπλισμός – Αποθηκευτικοί χώροι

Η Σ.Ε.Κ.Ε. έχει μια σύγχρονη και ορθολογική οργάνωση, έτσι που να διατηρεί την ανταγωνιστικότητά της σε υψηλό επίπεδο για να εκπληρώσει την αποστολή και τους στόχους της Συνεταιριστικής πορείας της. Διαθέτει τα πλέον μοντέρνα και υπερσύγχρονα ιδιόκτητα συγκροτήματα για αποθήκευση, επεξεργασία και συντήρηση όλων των καπνικών ποικιλιών της Ελλάδος. Η συνολική χωρητικότητα και δυναμικότητα αυτών των συγκροτημάτων είναι 25.000 τόνοι καπνού. Όλα τα αποθηκευτικά συγκροτήματα είναι εξοπλισμένα με τα

τελειότερα μέσα για την συντήρηση του καπνού στις πιο ιδανικές συνθήκες, καθώς επίσης και για την πιο αποτελεσματική επεξεργασία του. Οι εγκαταστάσεις και οι αποθήκες κατανέμονται στα κέντρα Θεσσαλονίκης και ιδιαίτερα Ξάνθης.

5.Οικονομική κατάσταση της Σ.Ε.Κ.Ε.

Η εξέλιξη της οικονομικής κατάστασης της Σ.Ε.Κ.Ε. στα χρόνια της δραστηριότητάς της φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα όπου παραθέτονται ομαδοποιημένα τα χρηματοοικονομικά μεγέθη, όπως προκύπτουν από τους αντίστοιχους ισολογισμούς τριών περιόδων.

	1947/48	1978/79	2004	2005
Αγορές καπνών σε τόνους	5.579	5.888	14.663	12.000
Κύκλος εργασιών	€207.000/ Δρχ. 70.500.00	€2.577.000 /Δρχ.878.00 0.000	€39.439.384	€62.113.000
Πωλήσεις καπνών σε τόνους	2.760	7.033	10.560	15.610
Τόκια κεφάλαια	€7.200 /Δρχ. 2.466.000	€1.115.000 / Δρχ. 380.000.000	€23.610.411	€23.610.411

6.Κυριότεροι πελάτες στο εξωτερικό

Η Σ.Ε.Κ.Ε. Α.Ε. είναι τακτικός προμηθευτής μονοπωλίων καπνού, κρατικών οργανισμών καπνού και των κυριότερων καπνοβιομηχανιών

σε πολλές χώρες του κόσμου και έχει δημιουργήσει ένα πολύ καλό όνομα στους διεθνείς καπνικούς κύκλους. Η καλή φήμη της Σ.Ε.Κ.Ε. στο εξωτερικό οφείλεται στις προσφερόμενες εκλεκτές μερίδες των καπνών και στη συνέπεια στις συναλλαγές της.

Οι χώρες στις οποίες η Σ.Ε.Κ.Ε. εξάγει τα καπνά της είναι Αμερική, Ιαπωνία, Ν. Κορέα, Αίγυπτο, Γαλλία, Αγγλία, Ισπανία, Βέλγιο, Ιταλία, Γερμανία, Ελβετία, Βορ. Αφρική και χώρες κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Διακινεί στο εξωτερικό κάθε χρόνο πάνω από 15.000 τόνους ελληνικών ανατολικών διαφόρων ποικιλιών και καπνών ξένων ποικιλιών Burley και Flue Cured και είναι η πρώτη καπνοεξαγωγική επιχείρηση της Ελλάδος, που η Συνεταιριστική ακτινοβολία της φθάνει στα μεγαλύτερα καπνικά κέντρα του κόσμου και αποτελεί το διαμάντι του Συνεταιριστικού κινήματος της Ελλάδος και ιδιαίτερα των Ελλήνων καπνοπαραγωγών και καπνεργατών.

ΣΕΚΑΠ ΞΑΝΘΗΣ

Η ΣΕΚΑΠ (Συνεταιριστική Καπνοβιομηχανία Ελλάδος) είναι μία Ανώνυμη Βιομηχανία που δραστηριοποιείται επιχειρηματικά στον τομέα παραγωγής, διάθεσης και εμπορίας τσιγάρων και προϊόντων καπνού στην Ελληνική αλλά και στην διεθνή αγορά. Είναι η μοναδική συνεταιριστική ως προς την μετοχική της σύνδεση, και αμιγώς Ελληνική Καπνοβιομηχανία που δημιουργήθηκε από την δύναμη της συνεργασίας των Ελλήνων Καπνοπαραγωγών. Ιδρύθηκε το 1975 και είναι μία από τις πιο νέες καπνοβιομηχανίες της Ευρώπης. Είναι ένας από τους πιο βασικούς παράγοντες της Ελληνικής αγοράς τσιγάρων με πετυχημένη και διαρκώς αναπτυσσόμενη διεθνή παρουσία. Η ΣΕΚΑΠ είναι γέννημα θρέμμα της Ξάνθης. Κύριος σκοπός της ίδρυσης της ΣΕΚΑΠ ήταν η στήριξη του εισοδήματος των Ελλήνων καπνοπαραγωγών απορροφώντας σε μόνιμη βάση τα καπνά τους με καλύτερες τιμές, έναν ευρύτερο κοινωνικό ρόλο. Σύντομα όμως εξελίχθηκε σε μία σύγχρονη εμποροβιομηχανική οργάνωση

κατακτώντας σημαντικά μερίδια στην Ελληνική αγορά φθάνοντας από τα 10 κιόλας χρόνια της λειτουργίας της να είναι η δεύτερη σε μέγεθος καπνοβιομηχανία της χώρας με σημαντική παρουσία στη διεθνή αγορά.

1.Παραγωγική ικανότητα ΣΕΚΑΠ

Στις εγκαταστάσεις του εργοστασίου της ΣΕΚΑΠ μπορούν να παραχθούν τσιγάρα διαφόρων τύπων (συνολικού μήκους 84 mm ή 99 mm) συσκευασμένα σε πακέτο μαλακό (soft pack) ή σκληρό (box). Σκληρό πακέτο παράγεται με 20 ή 25 τσιγάρα. Η συνολική μηνιαία δυναμικότητα ανέρχεται σε περίπου 600 εκατομμύρια τσιγάρα, με δύο βάρδιες παραγωγής ή 850 εκατομμύρια τσιγάρα με 3 βάρδιες παραγωγής. Δηλαδή ημερήσια συνολική δυναμικότητα περίπου 30 εκατομμύρια τσιγάρα με 2 βάρδιες ή 40 εκατομμύρια τσιγάρα με 3 βάρδιες.

2.Προμήθεια και έλεγχος πρώτων υλών

Η ΣΕΚΑΠ αποδίδοντας ιδιαίτερη σημασία στον τομέα αυτό φροντίζει μέσω της Ομάδας Ειδικών Καπνού για την επιλογή των καλύτερων ποιοτήτων καπνού ακολουθώντας αυστηρές διαδικασίες που συνίστανται:

- Στη συστηματική κατά έτος , παρακολούθηση των καπνικών περιοχών των χωρών προέλευσης.
- Στις επισκέψεις κλιμακίων Ειδικών Καπνού της εταιρίας.
- Στην επιλογή καπνών και παραγωγή δειγμάτων μερίδων.
- Στην αξιολόγηση αυτών (χημικά, καπνιστικά, τεχνικά)
- Στην επιτόπια παρακολούθηση των τελικών επεξεργασιών και των συνθηκών αποθήκευσης και αποστολής, μέχρι την τελική ποιοτική παραλαβή των μεριδίων καπνού στις εγκαταστάσεις της.

Κατά αυτό τον τρόπο τα χρησιμοποιούμενα καπνά είναι τα IFC VIRGINIA & BURLEY εξαιρετικής ποιότητας και τα Ανατολικού τύπου εγχώρια εξαιρετικής ποιότητας καπνά. Παράλληλα, παρακολουθούνται συστηματικά οι εξελίξεις της καπνοπαραγωγής σε επιλεγμένες χώρες της κεντρικής και νότιας Αμερικής, της Αφρικής και

της Ασίας, ώστε να διευρύνονται οι χώρες προέλευσης ανάλογα με την ποιότητα των κατά έτος εσοδειών. Με τις παραπάνω διαδικασίες καθώς και την αυστηρή τήρηση των διαδικασιών blending, διασφαλίζεται η παραγωγή εξαιρετικής ποιότητας και σταθερότητας blends για όλα τα προϊόντα.

Επιπλέον υπάρχει ειδικό τμήμα ποιοτικού ελέγχου για διασφάλιση ποιότητας. Σε όλες τις φάσεις παραγωγής με δειγματοληπτικούς ελέγχους επιβεβαιώνεται η σωστή λειτουργία όλων των αυτοματισμών ελέγχου και γίνεται όπου απαιτείται διόρθωση των δεδομένων με στόχο το τελικό προϊόν που φθάνει στο καπνιστή να είναι άριστης ποιότητας τόσο σε επίπεδο καπνού όσο και σε επίπεδο εμφάνισης. Με στόχο την διατήρηση υψηλών επιπέδων ποιότητας οι μηχανές παραγωγής διαθέτουν αυτόματους ελέγχους με απόρριψη όσων προϊόντων δεν πληρούν τις προκαθορισμένες προδιαγραφές επιτρέποντας να περάσουν στην τελική συσκευασία μόνο προϊόντα άριστης ποιότητας.

3.Διεθνής παρουσία

Η ΣΕΚΑΠ αποτελεί όχι μόνο μια από τις ισχυρότερες συνεταιριστικές βιομηχανικές μονάδες της χώρας μας αλλά και μία από τις πιο ανταγωνιστικές Καπνοβιομηχανίες στην αγορά. Είναι ένας από τους βασικούς <<παίκτες>> της Ελληνικής αγοράς με πετυχημένη και διαρκώς αναπτυσσόμενη διεθνή παρουσία. Το 1997 η ΣΕΚΑΠ προβάλλει διεθνώς μια νέα δημιουργία όπου ανακαλύφθηκε από Έλληνες επιστήμονες, εισάγει στην αγορά το BF που διαθέτει το πρώτο διεθνώς βιολογικό φίλτρο biofilter. Έτσι γίνεται η πρώτη Καπνοβιομηχανία στον κόσμο που προχώρησε στην Βιομηχανική εφαρμογή της σε ένα νέο φίλτρο. Το biofilter χάρη στην αιμοσφαιρίνη που προσροφάτε στους πόρους του ενεργού άνθρακα, είναι σε θέση να εξουδετερώνει σε σημαντικό βαθμό ορισμένες τοξικές ουσίες της καύσης του καπνού, είτε <<δεσμεύοντας>> τες , είτε καθιστώντας τες <<ανενεργές>> πριν ακόμα φτάσουν στον ανθρώπινο οργανισμό. Παράλληλα έχει δημιουργήσει με δική της πρωτοβουλία το IBEB, ένα πρότυπο ερευνητικό ινστιτούτο, το οποίο συνεχίζει να ασχολείται με την αναζήτηση μεθόδων μείωσης των συνεπειών από το κάπνισμα και το οποίο έχει ήδη κάνει σε πειραματικό επίπεδο σημαντικά βήματα για την δημιουργία ακόμη ασφαλέστερων προϊόντων .

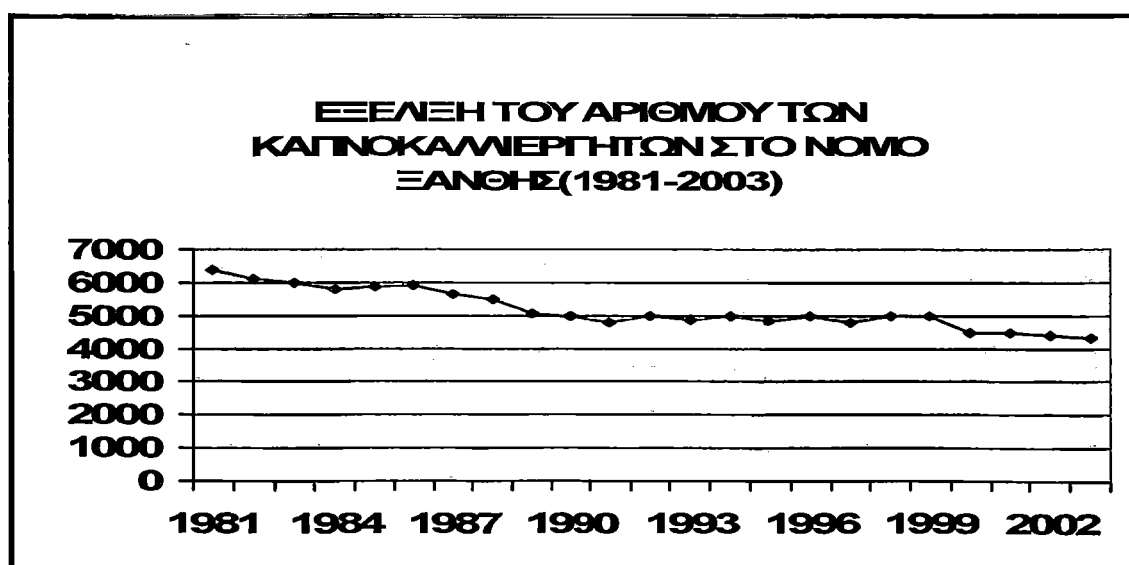
ΑΓΟΡΕΣ ΚΑΠΝΟΥ ΣΕΚΑΠ

ΕΤΟΣ	ΑΓΟΡΕΣ (ΣΕ €)	ΑΓΟΡΕΣ ΧΩΡΙΚΩΝ ΣΕ €
2003	10.618.000	
2004	9.028.000	90.000
2005	13.188.000	527.000

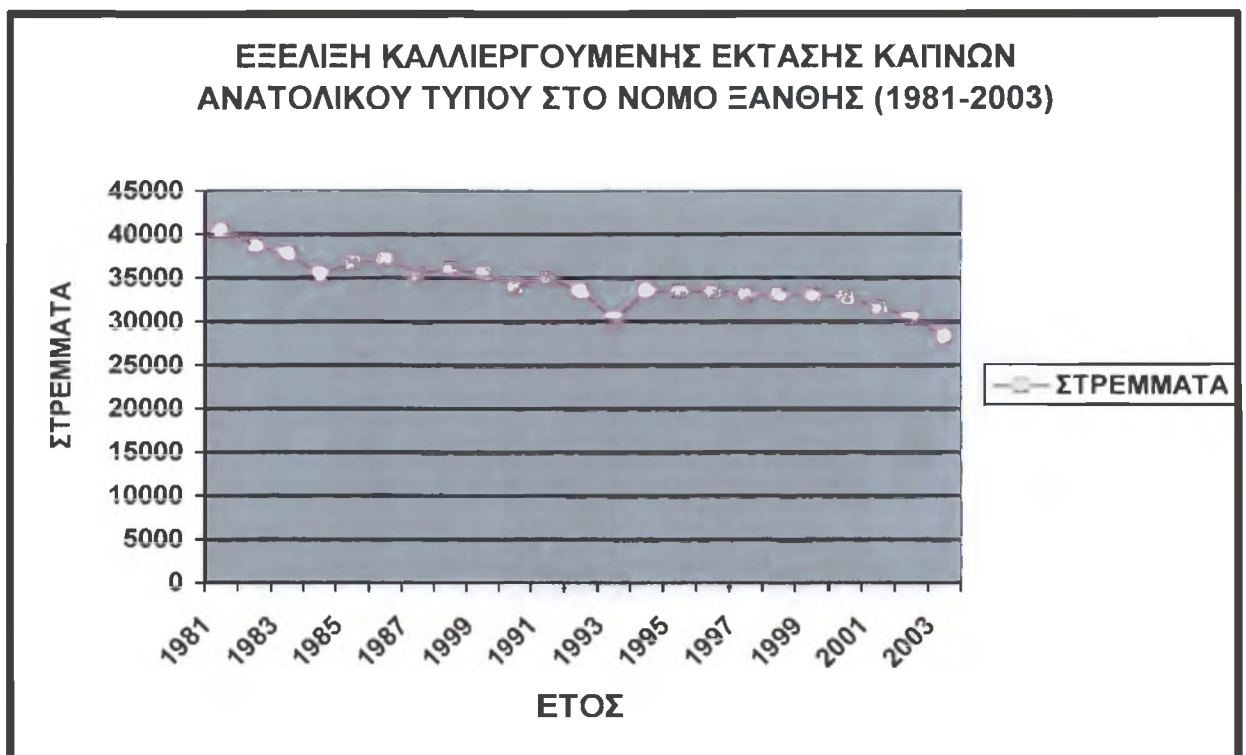
Συνεταιρισμός Καπνού Ξάνθης

Στο νομό Ξάνθης δραστηριοποιείται το 31,3% επί του συνολικού αριθμού καπνοπαραγωγών της Περιφέρειας, καλλιεργείτε έκταση ίση με 26,4% της συνολικά καλλιεργούμενης έκτασης καπνού και παράγεται το 22,4% της συνολικά παραγόμενης ποσότητας Μπασμά.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε ότι ο αριθμός καπνοκαλλιεργητών ακολουθεί μια σταθερά πτωτική πορεία ξεκινώντας από 6.366 καπνοπαραγωγούς το έτος 1981 και φθάνοντας στους 4.328 το έτος 2003 παρατηρούμε μια μείωση κατά 32%.

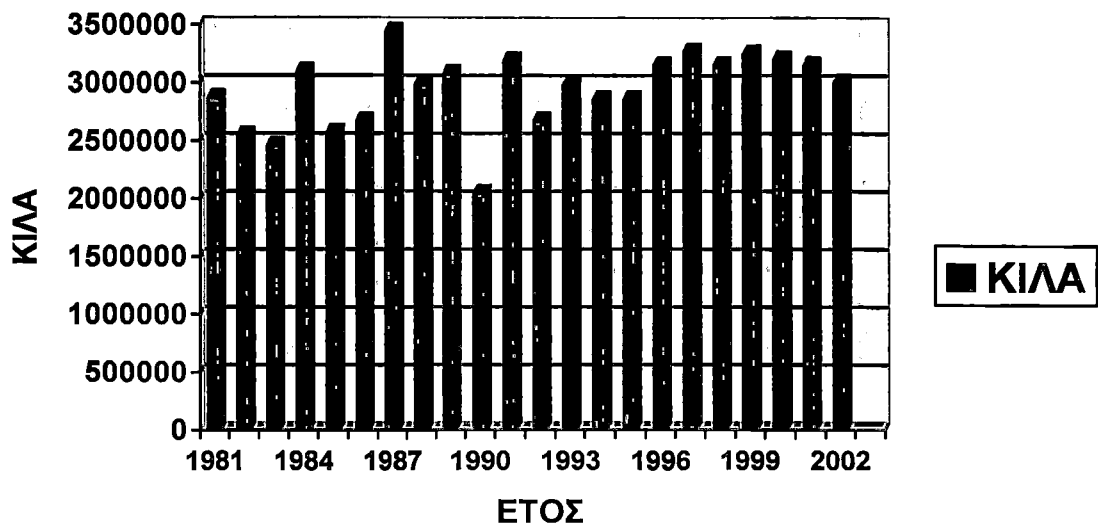

Στο επόμενο διάγραμμα φαίνεται η διαχρονική εξέλιξη της καλλιεργούμενης έκτασης καπνών ανατολικού τύπου στο Νομό Ξάνθης. Παρατηρούμε ότι η έκταση αυτή μειώνεται με σταθερό περίπου ρυθμό. Έτσι ενώ το 1981 η έκταση αυτή ήταν 40.803 στρέμματα, το 2003 μειώθηκε στα 27.778 στρέμματα μείωση κατά 32%.

Στο ιστόγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη της παραγωγής καπνών ανατολικού τύπου στο Νομό Ξάνθης. Βλέπουμε λοιπόν ότι από το 1981 η παραγωγή εμφανίζει ακανόνιστες αυξομειώσεις από έτος σε έτος. Το 1981 η παραγωγή ανατολικών καπνών του Νομού Ξάνθης ήταν 2.868.765 κιλά, ενώ το 2002 ήταν 3.003.079 κιλά. Η μικρή αυξητική τάση οφείλεται στην εντατικοποίηση της καλλιέργειας, ενώ οι επιμέρους αυξομειώσεις οφείλονται στις ιδιαίτερες καιρικές συνθήκες κάθε έτους.

**ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΠΝΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΣΤΟ Ν.
ΞΑΝΘΗΣ (1981-2003)**

**ΜΠΑΣΜΑΣ ΞΑΝΘΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ Ο.Π.Α.Κ.-
ΕΑΣ ΞΑΝΘΗΣ**

ΕΤΟΣ ΕΣΟΔΕΙΑΣ	ΑΡ.ΠΑΡ/ΓΩΝ	ΚΙΛΑ ΠΑΡΑΔΟΤΕΑ	ΜΕΣΗ ΕΜΠΟΡ. ΤΙΜΗ	ΠΡΙΜ
1993	4751	2776543	1,07	2,87
1994	4763	2591233	1,41	3,20
1995	4528	2578972	2,93	2,40
1996	4584	2927663	3,61	3,40
1997	4564	3119724	3,15	3,40
1998	4539	2908483	3,15	3,57
1999	4484	3027157	3,24	3,84
2000	4440	3113935	3,44	3,96
2001	4425	3049946	4,01	3,96
2002	4374	3003079	2,38	3,96
2003	4226	2734399	3,82	3,92
2004	4263	3062021	3,46	3,92
2005	4159	2825547	2,79	3,80
2006	3632	1590321	3,42	-
2007	3658	-	-	-

**ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ ΞΑΝΘΗΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ Ο.Π.Α.Κ-
ΕΑΣ ΞΑΝΘΗΣ**

ΕΤΟΣ ΕΣΟΔΕΙΑΣ	ΑΡ.ΠΑΡ/ΓΩΝ	ΚΙΛΑ ΠΑΡΑΔΟΤΕΑ	ΜΕΣΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΙΜΗ	ΠΡΙΜ
1993	40	274434	0,09	2,17
1994	33	273576	0,10	2,31
1995	29	265961	0,28	2,45
1996	28	267532	0,62	2,45
1997	26	274112	1,00	2,45
1998	24	273536	0,67	2,46
1999	24	270850	0,65	2,84
2000	23	269768	0,62	2,86
2001	25	274317	0,86	2,86
2002	27	318510	1,05	2,86
2003	27	314600	0,82	2,83
2004	41	314434	0,33	2,83
2005	40	311265	0,34	2,75
2006	2	13066	0,94	-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

1. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟΝ ΚΑΠΝΟ

- Ιστορική αναδρομή

Η ανάγκη εφαρμογής μιας πολιτικής ελέγχου της καπνοπαραγωγής έγινε αισθητή στην Ελλάδα από τα τέλη του προηγούμενου αιώνα, διότι έγινε προφανές ότι χωρίς διασφάλιση της ποιότητας θα ήταν προβληματική η διάθεση του καπνού. Ο καπνός είναι ένα ιδιόμορφο προϊόν, του οποίου η ποιότητα εξαρτάται τόσο από τα γενετικά χαρακτηριστικά της ποικιλίας όσο και από τις εδαφοκλιματικές συνθήκες της περιοχής παραγωγής και από την τεχνική παραγωγής, συντήρησης και επεξεργασίας. Φυτά της ίδιας ποικιλίας δεν παράγουν την ίδια ποιότητα προϊόντος, αν καλλιεργηθούν με διαφορετικές συνθήκες.

Από τα πρώτα ουσιαστικά μέτρα προστασίας της καπνοπαραγωγής που έλαβε η Ελληνική Πολιτεία ήταν η ίδρυση, το 1925, τριών γραφείων προστασίας καπνού στο Βόλο, στη Θεσσαλονίκη και στην Καβάλα, για την προσφορά υπηρεσιών στην παραγωγή, την επεξεργασία και το εμπόριο των καπνών. Από τα γραφεία αυτά ιδρύθηκε στη συνέχεια το καπνικό Ινστιτούτο Δράμας το 1930. Χαρακτηριστικό του κοινού ενδιαφέροντος για τη διασφάλιση της ποιότητας υπήρξε το γεγονός ότι οι διοικήσεις των Γραφείων εκλεγόταν από τους παραγωγούς, τους βιομηχάνους και τους εμπόρους.

- Την απαγόρευση της παραγωγής καπνού σε βαλτώδεις περιοχές, όπου οι αποδόσεις ήταν υψηλές αλλά η ποιότητα χαμηλή, γεγονός που δυσφήμιζε τα ελληνικά καπνά (νόμος 4660/1930 και 5010/1921).
- Την απαγόρευση της συλλογής και πώλησης των χαμηλής ποιότητας "πατόφυλλων" και των φύλλων δεύτερης βλάστησης (νόμος 5166/1931).
- Την προσωρινή απαγόρευση της καπνοκαλλιέργειας σε όλη σχεδόν την παλαιά Ελλάδα από το 1931 (ΝΔ 15/4/1931 νόμος 5112/1931).

- Την εξαγορά από το Δημόσιο και την καταστροφή των υποβαθμισμένων καπνών των εσοδειών 1929 και 1930 (5166/1931)
- Την απαγόρευση αλλαγής ποικιλιών στις καπνοπαραγωγικές κοινότητες (νόμος 1520/1939)
- Την επιβολή περιορισμών ως προς την καλλιεργούμενη έκταση και την παραγόμενη ποσότητα (νόμοι 523/1937, 706/1937 και 1575/1939), που αφορούσαν και τον καθορισμό των καπνοπαραγωγών.
- Την επιβολή κανόνων σχετικά με τους όρους των συμφωνητικών μεταξύ παραγωγών και αγοραστών και κανόνων ως προς τις συνθήκες αποθήκευσης των καπνών.

Με μέτρα όπως τα παραπάνω, κατά την προπολεμική περίοδο, η Ελλάδα κατόρθωσε να διαφυλάξει την ποιότητα των καπνών, με αποτέλεσμα την καλή φήμη τους στις ξένες αγορές και την επίτευξη υψηλών τιμών, παρ' ότι δεν έλειψαν περιόδοι χαμηλής ζήτησης και συμπίεσης τιμών.

Η περίοδος του πολέμου προκάλεσε σοβαρές ανακατατάξεις στο εμπόριο του καπνού και κυρίως τη μεταβολή των προτιμήσεων των καταναλωτών, αφού η εμπόλεμη Ευρωπαϊκή αγορά εφοδιαζόταν με τσιγάρα αμερικάνικου τύπου (blended). Αποτέλεσμα της στροφής των ευρωπαϊών καταναλωτών προς τσιγάρα αμερικάνικου τύπου υπήρξε ο περιορισμός της ζήτησης ανατολικών καπνών και η συσσώρευση αποθεμάτων στην Ελλάδα.

Για την αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης, αποφασίστηκε το 1947, η χορήγηση πριμοδότησης διαφορετικής κατά ομάδες κοινοτήτων, με βάση τη μέση ποιότητα που παρήγε κατά κανόνα κάθε κοινότητα. Αποτέλεσμα της πριμοδότησης αυτής ήταν η ποιοτική υποβάθμιση, αφού το ενδιαφέρον των παραγωγών στράφηκε στην αύξηση της ποσότητας. Προς αντιμετώπιση του μειονεκτήματος η πριμοδότηση αργότερα έγινε ποσοστιαία. Μειονέκτημα του νέου τρόπου πριμοδότησης υπήρξε η απουσία κάποιας τιμής (π.χ. μέσης τιμής κατά κοινότητα), που να αποτελεί τιμή στόχου για διαπραγμάτευση μεταξύ παραγωγών και αγοραστών. Το 1952 το σύστημα πριμοδότησης άλλαξε πάλι παρέμεινε ως ποσοστό επί της τιμής αλλά το ποσοστό διέφερε κατά καπνοπαραγωγικές περιοχές, με τρόπο που να προβάλλονται και να ευνοούνται οι περιοχές παραγωγής υψηλής ποιότητας καπνών.

Πρόσθετα μέτρα πολιτικής την περίοδο 1948-1953 υπήρξαν η καθιέρωση εγγυημένων τιμών και η λειτουργία κρατικής παρέμβασης. Επίσης το κεντρικό συντονιστικό όργανο των Γραφείων Καπνού, που κατά το 1942 είχε μετατραπεί σε Αυτόνομο Όργανο Καπνού, Αναδιοργανώθηκε και απέκτησε τις αρμοδιότητες του σημερινού Εθνικού Οργανισμού Καπνού, δηλ. την προμήθεια των αναγκαίων υλικών και μέσων για την παραγωγή και πρώτη μεταποίηση του καπνού, τη μέριμνα για τη φυτοπροστασία με τη συνεργασία του Καπνικού Ινστιτούτου, την απονομή βραβείων εξαιρετικής ποιότητας καπνού και τη φροντίδα για την ομαλή λειτουργία της αγοράς.

Η διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς, υποβοηθήθηκε, εκτός από τα προαναφερθέντα μέτρα, από την καθιέρωση της επίσημης βαθμολόγησης του καπνού και από τον καθορισμό περιορισμένης αγοραστικής περιόδου. Η βαθμολόγηση γινόταν από επιτροπές ειδικών, που βαθμολογούσαν την ποιότητα του προϊόντος κάθε παραγωγού, ώστε ο παραγωγός να διαθέτει αξιόπιστη βάση κατά την διαπραγμάτευση της τιμής με τον αγοραστή. Η περιορισμένη διάρκεια της αγοραστικής περιόδου είχε σκοπό την εκδήλωση του ταυτόχρονου, μεταξύ των αγοραστών ανταγωνισμού.

2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΠΝΟΥ (Ε.Ο.Κ.) ΣΤΗ ΧΑΡΑΞΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΚΑΠΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.

Ο καπνός εδώ και πολλές δεκαετίες αποτελούσε και αποτελεί για την Ελλάδα ένα από τα σημαντικότερα εξαγόμενα προϊόντα του πρωτογενούς τομέα της οικονομίας. Τα ελληνικά καπνά καλύπτουν το 2% περίπου της παγκόσμιας παραγωγής και προορίζονται για τσιγάρα. Ο καπνός είναι από τις πιο εντατικές και προσοδοφόρες καλλιέργειες που αξιοποιεί φτωχά μέχρι μέτριας γονιμότητας εδάφη και αποφέρει στον παραγωγό μεγάλη ακαθάριστη πρόσοδο.

Η συνολική παραγωγή καπνών κυμαίνεται από 130.000 έως 170.000 τόνους περίπου από τους οποίους το 15% μόλις χρησιμοποιείται για εσωτερική κατανάλωση ενώ τα υπόλοιπα εξάγονται.

Η τόσο μεγάλη σπουδαιότητα και σημασία αυτού του προϊόντος που λέγεται καπνός στην Εθνική Οικονομία αλλά και στον αγροτικό τομέα ιδιαίτερα, οδήγησαν την πολιτεία στην δημιουργία του Εθνικού Οργανισμού Καπνού. Είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και εποπτεύεται από το Υπουργείο Γεωργίας. Ιδρύθηκε το 1957 με σκοπό την προστασία των παραγωγών και του καπνού.

Διοικείται από 9μελές Διοικητικό Συμβούλιο στο οποίο εκτός του προέδρου του Οργανισμού Καπνού συμμετέχουν και τρεις εκπρόσωποι των καπνοπαραγωγών, ένας του καπνεμπορίου, ένας των εργαζομένων στον Ε.Ο.Κ. και ένας διευθυντής από το Υπουργείο Οικονομικών, Εμπορίου και Γεωργίας.

Ο οργανισμός καπνού είναι μία καθαρά γεωτεχνική υπηρεσία και είναι πρότυπο αποκεντρωμένου Ν.Π.Δ.Δ. (Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου) για τα Ελληνικά δεδομένα, αφού οι υπηρεσίες του, ακολουθούν το προϊόν του καπνού και στο πλέον απομακρυσμένο χωριό ενώ με το Π.Δ.(Προεδρικό Διάταγμα) 396/1988 προσδιορίζεται για το σκοπό αυτό η διάρθρωση των υπηρεσιών, τα προϊόντα και η κατανομή του προσωπικού.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι λόγω αποκλειστικής απασχόλησης του προσωπικού σε καπνικά θέματα, έχει αποκτήσει μοναδική για τα Ελληνικά δεδομένα ειδίκευση στον τομέα του καπνού. Το επιστημονικό προσωπικό αποτελείται κυρίως από γεωπόνους αλλά και οικονομικούς - διοικητικούς υπαλλήλους πτυχιούχους πανεπιστημίων.

Ο οργανισμός καπνού είναι φορέας της καπνικής πολιτικής, είναι δηλαδή το συμβουλευτικό όργανο του εκάστοτε Υπουργού Γεωργίας. Παρακολουθεί, ελέγχει και μελετά όλα τα στοιχεία που αφορούν τον καπνό, εισηγείται και προτείνει μέτρα και λύσεις στην εκάστοτε κυβέρνηση για τα καπνικά προβλήματα της χώρας και εφαρμόζει και υλοποιεί τις αποφάσεις της πολιτείας και τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας από το 1980 και μετά που γίναμε ισότιμο μέλος.

Παρακολουθεί και μελετάει την διεθνή καπνική κατάσταση, συγκεντρώνει στοιχεία, συμμετέχει σε διεθνείς εκθέσεις και προβάλλει τον Ελληνικό καπνό παντού και με κάθε μέσο. Πέραν αυτών, στόχος και επιδίωξη του Εθνικού Οργανισμού Καπνού είναι:

α) Να εξασφαλίσει στο παραγωγό όσο γίνεται περισσότερο ικανοποιητικό εισόδημα

β) Να ελαττώσει το κόστος παραγωγής και να καλυτερεύσει τις συνθήκες εργασίας των απασχολούμενων με το καπνό.

γ) Να διατηρήσει την καλή ποιότητα των Ελληνικών ποικιλιών καπνού σε υψηλά επίπεδα και να προσφέρει τα καπνά σε τιμές ανταγωνιστικές με σκοπό την αύξηση των εξαγωγών.

Ο Οργανισμός Καπνού από την ίδρυση του μέχρι σήμερα επιτελεί ένα πολύπλοκο και πολυσήμαντο έργο και η του τόσο σ' αυτό καθαυτού το προϊόν όσο και στους παραγωγούς αλλά και στην Εθνική Οικονομία είναι για το Δημόσιο φορέα πέρα από κάθε προσδοκία.

3.Η ΚΑΠΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ Ε.Ο.Κ.

Η μεγάλη εμπειρία από την εφαρμογή μέτρων καπνικής Πολιτικής , οδήγησε πολιτική σχετικής ισορροπίας στην αγορά και προστασίας των εισοδημάτων των καπνοπαραγωγών, η οποία πριν από την ένταξη της χώρας στην Ε.Ο.Κ., είχε τα ακόλουθα χαρακτηριστικά :

α) Περιορισμός στην παραγωγή: Κάθε παραγωγός όφειλε να είναι εφοδιασμένος με άδεια για να μπορεί να καλλιεργήσει καπνό. Οι ποικιλίες καπνού, οι κοινότητες και οι περιφέρειες στις οποίες μπορούσε να καλλιεργηθεί καπνός ήταν καθορισμένες.

β) Περιορισμός στις βιομηχανίες τσιγάρων: Οι εγχώριες βιομηχανίες τσιγάρων ήταν υποχρεωμένες να χρησιμοποιούν καπνό ορισμένων ποικιλιών (κυρίως Τσεμπέλια και Μαύρα) στην παραγωγή τσιγάρων για την εσωτερική αγορά. Οι ποικιλίες αυτές (βιομηχανικά καπνά ή καπνά εσωτερικής κατανάλωσης) παρουσίαζαν περιορισμένη ενεργό ζήτηση για εξαγωγή, αλλά με την επιβολή περιορισμών στη βιομηχανία απολάμβαναν υψηλές τιμές, αφού δημιουργήθηκε πλασματική εσωτερική ζήτηση.

γ) Επίσημη βαθμολόγηση: Βαθμολόγηση της ποιότητας γινότανε για το προϊόν κάθε παραγωγού. Για τις ποικιλίες εξαγόμενων καπνών γινόταν με ειδικούς του Εθνικού Οργανισμού Καπνού και αφορούσαν την ποιοτική σύνθεση, με διακρίσεις σε κατηγορίες ανάλογα με τις ποικιλίες. Για τις ποικιλίες καπνών εσωτερικής κατανάλωσης η βαθμολόγηση γινότανε από επιτροπές στις οποίες υπήρχαν εκπρόσωποι των παραγωγών, των αγοραστών και του Εθνικού Οργανισμού

Καπνού, με βάση 9βαθμη κλίμακα. Δε γινόταν βαθμολόγηση καπνού της ποικιλίας Μπέρλεϋ.

δ) Τιμές παρέμβασης : Κάθε χρόνο, πριν από την έναρξη των αγοραπωλησιών ανακοινώνονταν οι τιμές παρέμβασης, οι οποίες περιλάμβαναν διαφοροποιήσεις κατά ποικιλία, περιοχή και ποιοτική σύνθεση. Οι παραγωγοί που αδυνατούσαν να πετύχουν καλύτερες τιμές στην αγορά μπορούσαν να παραδώσουν το τους στην παρέμβαση. Οι τιμές παρέμβασης οριζόταν σε επίπεδο κατώτερο κατά 10% από τις τιμές που θα επικρατούσαν στην αγορά. Για τα καπνά εσωτερικής κατανάλωσης, το επίπεδο των τιμών παρέμβασης οριζόταν με βάση το κόστος παραγωγής και τις τιμές των τσιγάρων στην εσωτερική αγορά (νόμος 4373/1964). Στην περίπτωση των καπνών Μπέρλεϋ, ως βάση των τιμών παρέμβασης χρησιμοποιείται η τιμή των εξαχθέντων της προηγούμενης εμπορικής περιόδου.

ε) Περιορισμένη περίοδο αγοραπωλησιών: Οι αγοραπωλησίες καπνού μπορούσαν να πραγματοποιηθούν σε περιορισμένη χρονική περίοδο. Οι αγοραστές μέσω των εκπροσώπων τους, είχαν τη δυνατότητα να επισκέπτονται τους παραγωγούς και να αποκτούν προσωπική γνώμη για την ποιότητα του προϊόντος, ώστε όταν άρχιζε η περίοδος των αγοραπωλησιών να είναι σε θέση να αγοράσουν τις ποιότητες της προτιμήσεως τους , προσφέροντας τιμές που θα τους έδιναν πλεονέκτημα έναντι των άλλων αγοραστών. Η ταυτόχρονη παρουσία των αγοραστών έδινε στον παραγωγό δυνατότητες επιλογής της καλύτερης γι' αυτόν προσφοράς.

στ) Άλλα μέτρα: Άλλα μέτρα που είχαν ληφθεί αναφερόταν σε:

- Εισοδηματικές ενισχύσεις, οι οποίες κυρίως ασχολούνταν με τη στήριξη των εισοδημάτων των παραγωγών και παράλληλα στη βελτίωση της ποιότητας και στην ενθάρρυνση της επέκτασης ορισμένων ποικιλιών ή στον περιορισμό άλλων.
- Χαμηλότοκα δάνεια στους καπνοπαραγωγούς.
- Επιδοτήσεις αγοράς μηχανημάτων και αγροχημικών. Για τα καπνά Μπέρλεϋ οι επιδοτήσεις αφορούσαν την εγκατάσταση ξηραντηρίων (50% της δαπάνης)

- Χαμηλότοκα δάνεια προς τους αγοραστές και τις επιχειρήσεις επεξεργασίας καπνού και παραγωγής τσιγάρων.
- Δασμολογική προστασία έναντι εισαγωγών καπνού και προϊόντων καπνού.

4. Η ΚΑΠΙΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ Ε.Ο.Κ.

Από το 1981 η Ελλάδα εφάρμοσε την Κοινή Οργάνωση Αγοράς στον καπνό, που στηριζόταν στον κανονισμό 727/70 της Ε.Ο.Κ. Για την εφαρμογή του νέου καθεστώτος, στις ως τότε 16 ομάδες ποικιλιών της ΕΟΚ προστέθηκαν οι ελληνικές ποικιλίες εντασσόμενες σε 10 ομάδες οι οποίες με την αντίστοιχη αρίθμηση τους και τις ζώνες παραγωγής τους, παρουσιάζονται στον πίνακα 1.

Η Κοινοτική καπνική πολιτική είχε ορισμένες ομοιότητες με την προηγούμενη Ελληνική καπνική πολιτική αλλά και σημαντικές διαφορές. Τα κύρια χαρακτηριστικά της Κοινοτικής καπνικής πολιτικής, σε σύγκριση με αυτή που ίσχυε προηγουμένως ήταν:

Α) Κατάργηση των αδειών καλλιέργειας, οπότε ήταν δυνατό να καλλιεργείται καπνός και σε περιοχές που με το προηγούμενο καθεστώς κρινότανε ακατάλληλες. Για να αποφύγουν τις συνέπειες της απελευθέρωσης της παραγωγής, το 1978 καθιερώθηκε ο κανονισμός (καν.1057/78), που προέβλεπε στη δημιουργία συμβάσεων καλλιέργειας μεταξύ παραγωγών και αγοραστών, από την οποία εξαιρέθηκε η Ελλάδα για ορισμένα χρόνια.

Β) Κατάργηση της διάκρισης που είχε εφαρμόσει η Ελλάδα μεταξύ καπνών εξαγόμενων και εσωτερικής κατανάλωσης. Η εγχώρια καπνοβιομηχανία αποδεσμεύθηκε από την υποχρέωση χρησιμοποίησης συγκεκριμένων ποικιλιών για την παραγωγή τσιγάρων για την εσωτερική αγορά. Η υποχρέωση αυτή δεν μπορούσε να διατηρηθεί, από τη στιγμή που εφαρμόστηκαν οι περιορισμοί στην εισαγωγή ξένων προϊόντων καπνού.

Γ) Το σύστημα της βαθμολόγησης που χρησιμοποιούσε η Ελλάδα προς υποβοήθηση του παραγωγού κατά τη διαπραγμάτευση με τον αγοραστή, δεν αποτελούσε στοιχείο της Κοινοτικής Πολιτικής. Η Ελλάδα το διατήρησε σε εθελοντική βάση για ορισμένα έτη.

Δ) Η περιορισμένη και διοικητικά καθορισμένη αγοραστική περίοδο αχρηστεύθηκε πρακτικά, αφού εφαρμόστηκε το καθεστώς των συμβάσεων.

Ε) Το Κοινοτικό σύστημα τιμών και παρέμβασης είχε αρκετές ομοιότητες με το προηγούμενο ελληνικό. Το Κοινοτικό σύστημα περιλάμβανε τον καθορισμό τιμών στόχου για την συγκομιδή επομένου ημερολογιακού έτους, τιμών παρέμβασης . Οι τιμές στόχου και οι τιμές παρέμβασης αναφέρονται σε καπνό, σε φύλλα που δεν δέχτηκαν εμπορική επεξεργασία και συσκευασία και για την ποιότητα αναφοράς κάθε ποικιλίας. Οι τιμές παρέμβασης αποτελούσαν αρχικά (Καν.727/70) το 90% της τιμής στόχου. Αργότερα μειώθηκαν σε 85% της τιμής στόχου, ενώ για τις ποικιλίες που παρουσίαζαν πλεονάσματα πάνω από ένα ορισμένο ποσοστό, η τιμή παρέμβασης περιοριζόταν σε στο 80% ή και χαμηλότερα. Οι παράγωγες τιμές παρέμβασης υπολογιζόταν με βάση τις τιμές παρέμβασης του καπνού σε φύλλα, προσαυξημένες κατά τα έξοδα εμπορικής επεξεργασίας και συσκευασίας. Όταν για μια ποικιλία ή ομάδα ποικιλιών οι ποσότητες που παρέδιναν στον οργανισμό υπερβαίνανε ένα ορισμένο ποσοστό της παραγωγής είχε προβλεφθεί η λήψη μέτρων για την επόμενη συγκομιδή, τέτοια μέτρα ήταν η μείωση των τιμών παρέμβασης όπως και ο αποκλεισμός από την παρέμβαση. Ακόμη, όταν η συνολική Κοινοτική παραγωγή ξεπερνούσε κατά ένα καθορισμένο ποσοστό τη μέση παραγωγή των τριών προηγούμενων ετών, μπορούσαν να ληφθούν μέτρα μείωσης των τιμών στόχου και παρέμβασης για τις υπεύθυνες της αύξησης των ποικιλιών.

Στ) Στις συναλλαγές με τρίτες χώρες, η κοινοτική προτίμηση επιδιώχθηκε να επιτευχθεί με πριμοδότηση, χορηγούμενη στους αγοραστές καπνών σε φύλλα, που είχαν συνάψει συμβάσεις με τους παραγωγούς και πραγματοποιούσαν εμπορική επεξεργασία και συσκευασία. Το ποσό της πριμοδότησης καθορίζετε ανά χιλιόγραμμο καπνού σε φύλλα κατά ποικιλία και για την αντίστοιχη ποιότητα αναφοράς. Το ποσό αυτό ορίστηκε να ισχύει για όλα τα καπνά της σχετικής ποικιλίας, αλλά όταν για μια δεδομένη ποικιλία υπήρχε κίνδυνος να παρεμποδιστεί η καλή λειτουργία της αγοράς από τη χορήγηση ίσου ποσού πριμοδότησης σε καπνά διαφορετικών ποιοτήτων, το ποσό της πριμοδότησης μπορούσε να ορίζετε σε επίπεδο ανώτερο ή κατώτερο από το εφαρμοζόμενο στο σύνολο των καπνών

για ποιότητες διαφορετικές από την ποιότητα αναφοράς. Στην πράξη το ποσό της πριμοδότησης δεν διαφοροποιείται.

Ζ) Για την υποστήριξη των εξαγωγών, το Κοινοτικό σύστημα προέβλεπε τη δυνατότητα χορήγησης επιστροφών (επιδοτήσεων) κατά την εξαγωγή. Οι επιστροφές είχαν σκοπό να καλύψουν την διαφορά μεταξύ των τιμών της διεθνούς αγοράς και των τιμών εντός της Κοινότητας και μπορούσαν να διαφοροποιούνται ανάλογα με τον προορισμό.

Στο πλαίσιο αυτό της κοινοτικής καπνικής πολιτικής πρέπει να προστεθούν ορισμένα ακόμη χαρακτηριστικά:

- Κατά την υιοθέτηση του Καν. 727/70 είχε ληφθεί πρόνοια ώστε οι τιμές παρέμβασης του πρώτου έτους να είναι τουλάχιστον ίσες προς τον μέσο όρο των τριών προηγούμενων συγκομιδών, προσαυξημένες κατά τις χορηγήσεις που είχαν χορηγηθεί.

- Παράλληλα με προτάσεις μέτρων η επιτροπή όφειλε να παρουσιάζει εκτίμηση των προβλεπόμενων επιπτώσεων στην απασχόληση και στο βιοτικό επίπεδο των παραγωγών τους οποίους θα επηρέαζαν, και αν χρειαζόταν να προτείνει ενισχύσεις μη συνδεδεμένες με το προϊόν. Κατά τον Καν.727/70 είχε αναγνωρισθεί και περιληφθεί στην αιτιολογική έκθεση ότι η Κοινοτική παραγωγή καπνού παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την οικονομία ορισμένων περιοχών της Κοινότητας και ότι για ορισμένους παραγωγούς αυτών των περιοχών η παραγωγή αυτή αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο τμήμα του εισοδήματός τους.

5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΚΑΠΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Τα αποτελέσματα της Κοινοτικής Καπνικής πολιτικής δεν άργησαν να εμφανιστούν στην Ελλάδα . Προήλθε κυρίως από τις δύο βασικές διαφορές μεταξύ της Κοινοτικής πολιτικής και της προηγούμενης πολιτικής, δηλ. την κατάργηση των περιορισμών στην παραγωγή και στην εφαρμογή της ενιαίας πριμοδότησης κατά κιλό προϊόντος.

Η κατάργηση των περιορισμών στην παραγωγή οδήγησε, όπως ήταν επόμενο σε αύξηση της παραγωγής. Η αύξηση της παραγωγής δεν προήλθε από διεύρυνση του αριθμού των παραγωγών ή από αύξηση των εκτάσεων αλλά από αύξηση αποδόσεων, ιδίως στις ποικιλίες εκείνες για τις οποίες η πριμοδότηση αποτελούσε το κύριο μέρος της τιμής που εισέπραττε ο παραγωγός, όπως τα Μαύρα και τα Τσεμπέλια.

Η αύξηση των αποδόσεων προκλήθηκε από τη διεύρυνση της χρήσης λιπασμάτων και επέκταση της άρδευσης, ή χρησιμοποίηση αρδευόμενων εκτάσεων αντί των προηγούμενων ξηρικών.

Η αύξηση της παραγωγής σε ποικιλίες περιορισμένης ενεργού ζήτησης, οδήγησε μαζί με την υποβάθμιση της ποιότητας που προκλήθηκε από την αύξηση των αποδόσεων, σε μέτρα αποθάρρυνσης της παραγωγής αυτών των ποικιλιών αλλά και σε μέτρα αναδιάρθρωσης της παραγωγής. Πρόγραμμα αντικατάστασης των ποικιλιών Τσεμπέλια και Μαύρα εγκρίθηκε το 1984, στα πλαίσια του Καν.355/77, το οποίο προέβλεπε επενδύσεις εγκατάστασης ξηραντηρίων για καπνά Βιρτζίνια με κοινοτική επιδότηση 50% και εθνική 20%. Επίσης στα πλαίσια του Καν.2088/85 για τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, το πρόγραμμα καπνού περιλάμβανε την αντικατάσταση καπνών των ποικιλιών Τσεμπέλια και Μαύρα από Βιρτζίνια σε έκταση 17.500 στρεμμάτων κατά την περίοδο 1988-92. Η Κοινοτική συμμετοχή στην τετραετούς στρεμματική ενίσχυση ήταν επίσης 50%.

Παράλληλα η εξέλιξη του ύψους της πριμοδότησης σηματοδοτούσε σχετικά με μικρά βήματα, την πίεση που η Κοινότητα άρχισε να ασκεί στις ποικιλίες που αντιμετώπιζαν προβλήματα απορρόφησης. Η πίεση αυτή δεν είχε γρήγορα αποτελέσματα λόγω των προσαρμογών της πράσινης ισοτιμίας και των περιθωρίων που άφηνε η κοινοτική πολιτική για τη μεταφορά καπνού σε φύλλα σε άλλη χώρα (π.χ. Ιταλία) και την είσπραξη της πριμοδότησης που ίσχυε στην άλλη χώρα. Η απουσία Ν.Ε.Π. (νομισματικών Εξισωτικών Ποσών) έδινε τη δυνατότητα είσπραξης πριμοδότησης σε ξένο νόμισμα που μετατρεπόταν σε δραχμές με την τρέχουσα ισοτιμία αυτό κατέληγε σε όφελος των αγοραστών (κυρίως) και των παραγωγών.

Σημαντική υπήρξε η μεταβολή της πριμοδότησης στις ποικιλίες Τσεμπέλια και Μαύρα αφενός και Βιρτζίνια αφετέρου. Στα Τσεμπέλια και Μαύρα η σταδιακή μείωση άρχισε από το 1984 και επιταχύνθηκε κυρίως κατά τα έτη 1990-91. Αντίθετα στα Βιρτζίνια η πριμοδότηση ήταν συνεχώς ανοδική μέχρι το 1989, με κύριο άλμα το 1986.

Το 1988 υπήρξε έτος σημαντικών μεταβολών. Καθιερώθηκε ο κανόνας να ισχύουν οι τιμές και οι πριμοδοτήσεις μόνο σε ποικιλίες καπνών προέρχονται από κοινότητες στις οποίες οι ποικιλίες αυτές είχαν καλλιεργηθεί τουλάχιστον μια φορά κατά τα προηγούμενα πέντε χρόνια (Καν. 2667/88). Επίσης επιβλήθηκαν οι Μέγιστες Εγγυημένες Ποσότητες (ΜΕΠ) στα πλαίσια του προγράμματος σταθεροποίησης.

Τα μεγέθη των ΜΕΠ δείχνουν ότι η μείωση της παραγωγής επιδιώχθηκε κατά πρώτο λόγο για τις ποικιλίες Τσεμπέλια και Μαύρα και κατά δεύτερο λόγο Καμπά-Κουλάκ, Μυρωδάτα και Ζιγνομυρωδάτα ενώ αύξηση και σταθεροποίηση ήταν επιθυμητή για τις ποικιλίες Μπασμάς και Κατερίνη, στασιμότητα για τα Μπέρλεϋ και αύξηση για τα Βιρτζίνια. Η συνολικά επιδιωκόμενη μείωση ήταν της τάξης του 5% για το σύνολο ελληνικής καπνοπαραγωγής.

Αντιδρώντας παραγωγοί στα μηνύματα της αγοράς που στην προκειμένη περίπτωση είχε αντανάκλαση στην Κοινοτική πολιτική και κυρίως στο ύψος της πριμοδότησης, μετά την αναπόφευκτη καθυστέρηση, λόγω των απαιτούμενων επενδύσεων σε εγκαταστάσεις ξηρανηρίων, στράφηκαν στην επέκταση της καλλιέργειας Βιρτζίνια. Η στροφή υπήρξε εκτεταμένη και μεγαλύτερη από την προβλεπόμενη. Η παραγωγή καπνών Βιρτζίνια κατά το 1992 εκτινάχθηκε περίπου 70.000 τόνους, μεγαλύτερο από κάθε προσδοκία.

6. Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΟ 1992

Κατά το 1992 αναθεωρήθηκε ριζικά η καπνική πολιτική. Ο μέχρι τότε κανονισμός 727/70 αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 2075/92 για την κοινή οργάνωση αγοράς του ακατέργαστου καπνού. Τα κύρια χαρακτηριστικά του νέου καθεστώτος σε σύγκριση με το προηγούμενο, είναι τα ακόλουθα:

1. Καταργείται η παρέμβαση και συνεπώς παύει ο καθορισμός τιμών στόχου και παρέμβασης. Καταργούνται επίσης οι επιστροφές κατά την εξαγωγή, γεγονός που επηρεάζει αρνητικά που εισπράττουν οι παραγωγοί (πέραν της πριμοδότησης).

2. Γίνετε νέα ταξινόμηση των ποικιλιών καπνού σε οκτώ ομάδες και καθορίζεται ενιαίο ποσό πριμοδότησης για τις ποικιλίες καπνού που περιλαμβάνονται σε κάθε ομάδα. Οι ελληνικές ποικιλίες εντάσσονται στις ακόλουθες ομάδες:

1. Βιρτζίνια
2. Μπέρλεϋ
3. Μυρωδάτα Σμύρνης, Τσεμπέλια και Μαύρα.

4. Μπασμάς
5. Κατερίνη
6. Κλασσικά Καμπά-Κουλάκ

Με την ενιαία κατά ομάδα πριμοδότηση που ισχύει για την περίοδο 1993-97, εξομοιώνονται τα ποσά πριμοδότησης ποικιλιών που μέχρι το 1992 απολάμβαναν διαφορετικά ποσά. Με τη νέα ομαδοποίηση η ένταξη των Τσεμπελιών και των Μαύρων στην ίδια ομάδα συνεπάγεται ελαφρά μείωση της πριμοδότησης των Τσεμπελιών και αύξηση της πριμοδότησης των Μαύρων κατά 21% έναντι του 1992. Οι σημαντικότερες μεταβολές στο ύψος της πριμοδότησης παρατηρούνται στα Μπέρλεϋ και στα Καμπά-Κουλάκ μη κλασσικά (αυξήσεις 48% και 35,5% αντίστοιχα έναντι του 1992). Για τις υπόλοιπες ποικιλίες το ύψος της πριμοδότησης του 1993 σημείωσε μικρή κάμψη σε σχέση με εκείνου του 1992.

3. Ορίσθηκε και πάλι Μέγιστη Εγγυημένη Ποσότητα για το σύνολο της Κοινοτικής παραγωγής σε επίπεδο 370.000 τόνων για το 1993 και 350.000 τόνων για την περίοδο 1994-97. Στο πλαίσιο αυτό ορίσθηκαν Κατώφλια Εγγύησης κατά ποικιλία, τα οποία για την Ελλάδα παρουσιάζονται στον πίνακα 2. Η συνολική Μέγιστη Εγγυημένη Ποσότητα (ΜΕΠ) για την Ελλάδα από 133.950 τόνους το έτος 1993 περιορίζεται σε 126.700 τόνους για τα έτη 1994-97. Τα συνολικά μεγέθη της περιόδου 1994-97 για την Ελλάδα είναι μειωμένα κατά 7,5% έναντι της ΜΕΠ του 1990 και κατά 12% έναντι του 1987. Οι εσωτερικές διαφοροποιήσεις κατά ομάδα ποικιλιών είναι εντονότερες, γεγονός που επισημαίνει τις ανακατατάξεις που έγιναν αναγκαίες για την Ελλάδα.

4. Θέσπιση καθεστώτος ποσοτώσεων μεταποίησης, δηλ. κατανομή της συνολικής ποσότητας μεταξύ των επιχειρήσεων μεταποίησης, κατά αναλογία προς τον μέσο όρο των ποσοτήτων που παρέλαβαν προς μεταποίηση κατά τα τρία προηγούμενα χρόνια. Το καθεστώς αυτό συνδέεται με τη σύναψη συμβάσεων καλλιέργειας μεταξύ παραγωγών και επιχειρήσεων μεταποίησης. Παρέχεται επίσης η δυνατότητα κατανομής ποσοτώσεων κατά παραγωγό, καθεστώς που σχεδόν ταυτίζεται προς τις άδειες καλλιέργειας που ίσχυαν στην Ελλάδα πριν από την ένταξη στην Ε.Ο.Κ.

5. Ενθαρρύνεται η ομαδική δράση των παραγωγών για τη συγκέντρωση της προσφοράς και την προσαρμογή της στις ποιοτικές απαιτήσεις της αγοράς. Όταν οι συμβάσεις καλλιέργειας συνάπτονται μεταξύ επιχείρησης πρώτης μεταποίησης και αναγνωρισμένης ομάδας παραγωγών, χορηγείται ειδική βοήθεια ύψους 10% της πριμοδότησης.

6. Προβλέπεται η ίδρυση φορέων ελέγχου στον τομέα του καπνού, στις χώρες των οποίων η εγγύηση είναι ανώτερο των 45.000 τόνων (δηλ. ουσιαστικά στην Ελλάδα και στην Ιταλία). Στις χώρες με μικρότερες εγγυήσεις η ίδρυση είναι δυνατή.

7. Συστήνεται ένα Κοινοτικό Ταμείο Έρευνας και Ενημέρωσης στον τομέα του καπνού, χρηματοδοτούμενο από κρατήσεις μέχρι 1% κατ'ανώτατο όριο της πριμοδότησης. Το Ταμείο αυτό χρηματοδοτεί και συντονίζει τα προγράμματα έρευνας και ενημέρωσης, στόχος των οποίων είναι να γίνουν γνωστότερες οι βλαβερές συνέπειες του καπνού και τα κατάλληλα προληπτικά και θεραπευτικά μέσα, καθώς και να προσανατολισθεί η Κοινοτική παραγωγή προς όσο το δυνατό λιγότερο βλαβερές ποικιλίες και ποιότητες καπνού.

8. Εφαρμόζεται τριετές πρόγραμμα μετατροπής ορισμένων ποικιλιών καπνού μεταξύ των οποίων οι ελληνικές ποικιλίες Μαύρα και Τσεμπέλια, προς άλλες ποικιλίες περισσότερο προσαρμοσμένες στην αγορά ή προς άλλες γεωργικές καλλιέργειες.

9. Τέλος στοιχείο της νέας καπνικής πολιτικής είναι το πλαίσιο αναγνώρισης διεπαγγελματικών οργανώσεων και συμφωνιών που έχει θεσπιστεί (καν.2077/92). Το πλαίσιο αυτό προβλέπει τη δυνατότητα αναγνώρισης διεπαγγελματικών οργανώσεων, που σχηματίζετε με πρωτοβουλία του συνόλου ή μέρος οργανώσεων που εκπροσωπούν οικονομικές δραστηριότητες συναφείς με την παραγωγή , την μεταποίηση και την εμπορία του καπνού. Μεταξύ των δραστηριοτήτων που πρέπει να ασκούν οι διεπαγγελματικές για να αναγνωρισθούν είναι η συμβολή στο συντονισμό της διάθεσης του καπνού, η επεξεργασία προτύπων συμβάσεων, η βελτίωση της ποιότητας του προϊόντος σε επίπεδο παραγωγής και μεταποίησης κλπ.

Με την αναθεωρημένη πολιτική για τον καπνό, οι τιμές που απολαμβάνουν οι παραγωγοί αποτελούνται από την πριμοδότηση (μείον 1 % παρακράτηση για το Κοινοτικό Ταμείο Έρευνας και Ενημέρωσης) από την εμπορική τιμή και από την ειδική βοήθεια 10% της πριμοδότησης την οποία δικαιούνται εφόσον συνάπτουν συμβάσεις

καλλιέργειας με τις επιχειρήσεις πρώτης μεταποίησης μέσω αναγνωρισμένων Ομάδων Παραγωγών.

7. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ GATT.

Οι εκτιμήσεις ως προς τις επιπτώσεις της Συμφωνίας της GATT (Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου) στον καπνό, επικεντρώνονται στα ακόλουθα σημεία:

α) Ως προς πρόσβαση στην αγορά οι δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί αναφέρονται σε μείωση των δασμών κατά 20% . Με βάση τη δέσμευση αυτή οι δασμοί για τις ποικιλίες Βιρτζίνια και Μπέρλεϋ μειώνονται 23% σε 18,4 και για τις άλλες ποικιλίες από 14% σε 11,2%.

β) Ως προς την εσωτερική στήριξη, η χορηγούμενη πριμοδότηση μπορεί να ενταχθεί στα ουδέτερα μέτρα, ώστε να αποφευχθεί ο επηρεασμός της, δεδομένου ότι οι τιμές που διαφοροποιούνται ελεύθερα στην αγορά και που καταβάλουν οι αγοραστές έχουν ως βάση τις διεθνείς τιμές.

γ) Ως προς τις εξαγωγικές ενισχύσεις δεν υπάρχει αντικείμενο μετά την αναθεώρηση της κοινής καπνικής πολιτικής το 1992, οπότε καταργήθηκαν οι εξαγωγικές επιδοτήσεις (επιστροφές). Συνεπώς οι επιδράσεις από την Συμφωνία της GATT θα προέλθουν κυρίως από τη μείωση των δασμών η οποία θα διευκολύνει την πρόσβαση των καπνών τρίτων χωρών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και την πρόσβαση Κοινοτικών (και Ελληνικών) καπνών στις ξένες χώρες. Οι επηρεασμοί αυτοί πάντως δεν είναι σημαντικοί λόγω της ιδιομορφίας του καπνού και της μικρής ως επίπτωσης των δασμών στο τελικό προϊόν, τη σύνθεση του οποίου οι βιομηχανίες επιδιώκουν να διατηρούν σταθερή.

8. ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΠΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η διαμόρφωση και άσκηση μιας καπνικής πολιτικής αποτελεί μια άσκηση ισορροπίας. Ο καπνός αποτελεί προϊόν με πολλές ποικιλίες και ποιοτικές διαμορφώσεις. Παράγεται σε μεγάλο αριθμό αναπτυσσόμενων και αναπτυσσομένων χωρών, διακινείται σε διεθνή χώρο, οι μεγάλοι αγοραστές έχουν σημαντική ευχέρεια επιλογής των περιοχών εφοδιασμού τους, οι χώρες παραγωγής εφαρμόζουν ποικιλία μέτρων

στήριξης του προϊόντος, σε πολλές περιπτώσεις υπάρχουν μονοπώλια διαχείρισης του προϊόντος.

Στην Ελλάδα πριν από την ένταξη στην ΕΟΚ, εφαρμοζόταν μια πολιτική ελέγχου της καπνοπαραγωγής προς διασφάλιση της ποιότητας ενώ ένα μέρος της παραγωγής ήταν υποχρεωτικά προσανατολισμένο προς την εγχώρια βιομηχανία τσιγάρων. Η απελευθέρωση της καπνοπαραγωγής, που προκλήθηκε με την εφαρμογή της Κοινής Οργάνωσης Αγοράς, συνοδευόμενη από την κατά βάρος, οδήγησε στην εύλογη αντίδραση των παραγωγών να αυξήσουν τις στρεμματικές αποδόσεις, αφού παρά την υποβάθμιση της ποιότητας η αυξημένη ποσότητα σημαίνει αυξημένα εισοδήματα.

Στην περίπτωση της Ελλάδας με την κοινή καπνική πολιτική επιδιώχθηκε αναδιάρθρωση της παραγωγής με μείωση της παραγωγής των προβληματικών ποικιλιών Τσεμπέλια και Μαύρα και αύξηση της παραγωγής των καπνών Βιρτζίνια. Τα κίνητρα που δόθηκαν οδήγησαν στην αύξηση της παραγωγής καπνών Βιρτζίνια με αποτέλεσμα τη λήψη μέτρων ανάσχεσης. Τα περιοριστικά μέτρα που ακολούθησαν με τη μεταρρύθμιση της καπνικής πολιτικής αποτέλεσαν ουσιαστικά επάνοδο στο καθεστώς της ελεγχόμενης καπνοπαραγωγής.

Οι παλινδρομήσεις στα μηνύματα προς τους παραγωγούς της Ελλάδας που έστελναν τα επιμέρους μέτρα της Κοινοτικής πολιτικής, προκάλεσαν επανειλημμένες αναστατώσεις. Επιπλέον τα μηνύματα που δεχόταν οι παραγωγοί ως προς τη ζήτηση καπνών, προκαλούν σύγχυση, αφού συχνά διαπιστώνουν ευχερέστερη απορρόφηση της παραγωγής των χαρακτηριζόμενων ως προβληματικών ποικιλιών,

Οι ανησυχίες είναι ιδιαίτερα έντονες στην Ελλάδα, διότι για ορισμένες περιοχές η καπνοπαραγωγή αποτελεί το κύριο στήριγμα της τοπικής οικονομίας. Στις περιοχές αυτές η καπνοπαραγωγή δεν αποτελεί μόνο οικονομική δραστηριότητα παρέχει εισόδημα. Είναι το μέσον συγκράτησης του πληθυσμού και αποφυγής της ερήμωσης πληθυσμιακά ευαίσθητων περιοχών. Το ενδεχόμενο εγκατάλειψης περιοχών όταν διακοπεί η καπνοκαλλιέργεια δεν είναι θεωρητικό αλλά πραγματικό και άμεσο. Έχει ήδη διαπιστωθεί ότι σε Δήμους και Κοινότητες των οποίων οι καπνοπαραγωγοί δέχθηκαν να εγκαταλείψουν την παραγωγή καπνού με Κοινοτικά κίνητρα, το αμέσως επόμενο βήμα ήταν η εγκατάλειψη των περιοχών από ένα σημαντικό ποσοστό από τους παραγωγούς αυτούς.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Ελληνικές ομάδες ποικιλιών και ζώνες παραγωγής τους

Ποικιλίες	Ζώνες παραγωγής
17. Μπασμάς	Θράκη, Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία
18. Κατερίνη και ομοειδές ποικιλίες	Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία, Ήπειρος
19. α) Καμπά-Κουλάκ κλασικά β) Ελασσόνα	Μακεδονία, Θεσσαλία
20. α)Καμπά-Κουλάκ μη κλασικά β)Μυρωδάτα Σμύρνης, Τραπεζούντα	Θράκη, Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία, Πελοπόννησος, Νησιά
21.Μυρωδάτα Αγρινίου	Στερεά Ελλάδα
22.Ζιγνομυρωδάτα	Θεσσαλία
23.Τσεμπέλια	Στερεά Ελλάδα, Ήπειρος
24.Μαύρα	Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία, Πελοπόννησος
25.Μπέρλεϋ Ελλάδος	Μακεδονία, Θεσσαλία,
26.Βιρτζίνια Ελλάδος	Θράκη, Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία, Πελοπόννησος

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Κατώφλια Εγγύησης ελληνικών ποικιλιών

Ποικιλίες	Κατώφλια εγγύησης	
	1993	1994-97
1. Βιρτζίνια	30.000	29.000
2. Μπέρλεϋ	12.400	12.300
3.ΜυρωδάταΣμύρνης Καμπά-Κουλάκ,μη κλασικά,	20.650	16.400

Τσεμπέλια, Μαύρα		
4.Μπασμάς	27.500	26.500
5.Κατερίνη	23.400	22.500
6.Καμπά- Κουλάκ κλασσικά, Ελασσόνα, Μυρωδάτα Αγρινίου	20.000	20.000
Σύνολο	133.950	126.700

Πηγή: Καν.2076/92

9.ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Το κοινοτικό καθεστώς ενίσχυσης του 2006 βασίζεται στον κανονισμό 2075/92 του Συμβουλίου και στον εφαρμοστικό κανονισμό 2848/1998. Καλλιεργούνται 5 ομάδες ποικιλιών στη χώρα μας στα πλαίσια τόσο μιας εθνικής ποσόστωσης που έχει κατανεμηθεί. Η καλλιέργεια καθορίζεται στη βάση εθνικής ποσόστωσης περίπου 120.000 τόνων που αποτελείται από σαφώς καθορισμένες ποσοστάσεις για κάθε ομάδα ποικιλιών που καλλιεργείται στη χώρα.

Δικαιούχοι κοινοτικής ενίσχυσης είναι οι παραγωγοί οι οποίοι:

- δικαιώθηκαν βεβαίωση ποσόστωσης στην εσοδεία ενός έτους
- είναι μέλη μιας ομάδας παραγωγών
- μέσω των ομάδων παραγωγών στις οποίες είναι μέλη, συνάπτουν συμβάσεις καλλιέργειας με τις αναγνωρισμένες επιχειρήσεις μεταποίησης μέσα στις προβλεπόμενες κάθε φορά προθεσμίες
- δήλωσαν τις εκτάσεις στο ΟΣΔΕ

Ποιες ποσότητες λαμβάνουν κοινοτική ενίσχυση:

- Ποσότητες οι οποίες λαμβάνουν κοινοτική πριμοδότηση είναι αυτές που παραδίδονται στις συμβληθείσες επιχειρήσεις μέσα στα όρια της βεβαίωσης ποσόστωσης των παραγωγών και με τις προϋποθέσεις ότι αυτές εμπίπτουν μέσα στα όρια των στρεμματικών αποδόσεων που ισχύει για κάθε ποικιλία καπνού.

Οι ομάδες παραγωγών έχουν υποχρέωση να διασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία του τομέα καπνού και την κανονικότητα των ενισχύσεων στην χώρα μας και να βοηθούν τις αρμόδιες υπηρεσίες ελέγχου στο ελεγκτικό τους έργο.

Για τον λόγο αυτό οφείλουν:

- Να παρέχουν με τους τεχνικούς συμβούλους τους, καλλιεργητικές οδηγίες στους παραγωγούς – μέλη τους ώστε το τελικό προϊόν να είναι ποιοτικά αναβαθμισμένο και για να μπορεί να επιτύχει υψηλές τιμές αγοράς.
- Να φροντίζουν για την έγκαιρη υπογραφή των συμβάσεων για λογαριασμό των μελών τους και με τις καλύτερες δυνατές τιμές.
- Να συμμετέχουν στις διαδικασίες διαμόρφωσης τιμών (πραγματική ποιοτική κατάταξη) κατά την παράδοση των καπνών, κατά τρόπο δίκαιο για όλα τα μέλη τους, έτσι ώστε να διασφαλισθεί η ομαλή καταβολή της μεταβλητής πριμοδότησης και να μην τεθεί σε αμφισβήτηση η αναγνώρισή της έναντι των κοινοτικών διατάξεων.
- Να προβαίνει σε ορθή χρήση της ειδικής ενίσχυσης και κυρίως οι πραγματοποιούμενες δαπάνες της να είναι στην κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας των Ευρωπαίων πολιτών.

Ένας παραγωγός καπνού για να αυξήσει την ποσόστωσή του μπορεί να το κάνει μόνο με εξαγορά ή με μεταβίβαση της ποσόστωσης από άλλο παραγωγό ή να γίνει κάτοχος δικαιώματος ποσόστωσης του παραγωγού που αποχωρεί λόγω πρόωρης συνταξιοδότησης.

Επίσης παραγωγοί καπνού που πούλησαν την ποσόστωσή τους στην Ε.Ε. μέσω του συστήματος εξαγοράς μπορούν να υποβάλουν ειδικά σχέδια δράσης (βελτίωσης) με ενίσχυση κατά 70% από πλευράς Ε.Ε. και μέχρι του ύψους του τριπλάσιου της επιδότησης που λάμβανε ο παραγωγός ως καπνοπαραγωγός.

1.1.2006 εφαρμόζεται η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ στον Καπνό.

Διαδικασία καταβολής ενισχύσεως από τον καπνό			
Υπηρεσίες Θεσμοί Φυσικά πρόσωπα	Στάδια	Προθεσμίες	Υποχρεώσεις
Παραγωγός Ομάδα Παραγωγών	Υπογραφή Συμβολαίου Καλλιέργειας από τις Ομάδες Παραγωγών Καπνού με βάση την ποσόστωση που κατανεμήθηκε σε κάθε παραγωγό	Μέχρι 30 Μαΐου το αργότερο	<ul style="list-style-type: none"> • Σωστή δήλωση των εκτάσεων από τον παραγωγό στην βεβαίωση για το ΟΣΔΕ και εμπρόθεσμη υπογραφή των συμβολαίων από τις ομάδες • Να ενημερώνει τα μέλη της
Επιχείρηση Μεταποίησης	Συνάπτει τα συμβόλαια και τα υποβάλει στην Ν.Α. (Διεύθυνση Γεωργίας) για καταχώρηση.	Μέχρι 30 Μαΐου και μέχρι 9 Ιουνίου αντίστοιχα	<ul style="list-style-type: none"> • Να υποβάλλει σωστά και έγκαιρα τα επεξεργασμένα στοιχεία στις Δ/νσεις Αγροτικής Ανάπτυξης
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση (Δ/νση Αγροτικής Ανάπτυξης)	Αφού ελέγξει διαβιβάζει τα καταχωρηθέντα συμβόλαια στη Κ.Υ. του Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. Πριν από την παραλαβή των αιτήσεων από τις Ο.Π., διεξάγει διοικητικούς και δειγματοληπτικούς επιτόπιους ελέγχους, στο 5%. Υποβάλλει τους σχετικούς φακέλους με τα αποτελέσματα στον ΟΠΕΚΕΠΕ.	Πληρωμή μέσα σε 10 ημέρες και την καταχώρηση μέχρι 30 Σεπτεμβρίου	<ul style="list-style-type: none"> • Να διεξάγει αξιόπιστους και μέσα στις προθεσμίες τους ελέγχους. • Να υποβάλλει έγκαιρα την έκθεση ελέγχου μαζί με το αρχείο στον ΟΠΕΚΕΠΕ.
Παραγωγός	Ο παραγωγός υποβάλει αίτηση για προκαταβολή της ενίσχυσης, με βάση την ποσόστωση που του έχει κατανεμηθεί.	Μέχρι 30 Σεπτεμβρίου το αργότερο	<ul style="list-style-type: none"> • Οφείλει να δηλώνει, στην αίτηση του, πραγματικά και αξιόπιστα στοιχεία της παραγωγής του
ΟΠΕΚΕΠΕ	Ελέγχει τον φάκελο και καταβάλλει τα χρήματα στις Ομάδες Παραγωγών, για να γίνει από αυτές η πληρωμή στους ατομικούς λογαριασμούς των Παραγωγών.	Εκδίδει τις εντολές πληρωμής εντός 5 ημερών, σε σωστούς φακέλους	<ul style="list-style-type: none"> • Να εκκαθαρίζει άμεσα τους φακέλους και να εκδίδει τις εντολές πληρωμών για τις Ομάδες.
Ομάδες Παραγωγών και ΑΤΕ	Μόλις πάρουν το ένταλμα πληρωμής από τον ΟΠΕΚΕΠΕ, δίνουν εντολή στην ΑΤΕ για την πίστωση στον κάθε λογαριασμό των παραγωγών.	Από 16 Οκτωβρίου και μετά μπορούν να γίνουν πληρωμές	<ul style="list-style-type: none"> • Να μη παρακρατούν ποσά από την επιδότηση που δεν επιτρέπονται από τον κανονισμό

10. Καπνοκαλλιέργεια και νέα ΚΑΠ

Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) της Ε.Ε. προβλέπει την σταδιακή κατάργηση της επιδότησης του καπνού και για την Ελλάδα την πλήρη αποσύνδεση της από την παραγωγή, ενώ για την Ιταλία, Πορτογαλία την μερική. Αυτό είχε ως συνέπεια τον σημαντικό περιορισμό σε ορισμένες περιοχές και την πλήρη εγκατάλειψη της καπνοκαλλιέργειας σε πολλές άλλες στην Ελλάδα. Το αποτέλεσμα ήταν μία πολύ σοβαρή μείωση του εισοδήματος και της απασχόλησης των καπνοκαλλιεργητών σε αυτές τις περιοχές (οι περισσότερες περιφερειακές και ορεινές) με σοβαρές κοινωνικές αναταράξεις. Δείχνει ότι στην Μακεδονία και Θράκη για κάθε 100 θέσεις εργασίας που χάνονται άμεσα εξαιτίας του περιορισμού της παραγωγής καπνού η τοπική οικονομία θα χάσει συνολικά 506 θέσεις εργασίας, άμεσα και έμμεσα. Στην ίδια μελέτη επισημαίνεται επίσης ότι μόνο το 40 % της έκτασης που καλλιεργείται με καπνό είναι κατάλληλη για σιτηρά ή άλλη καλλιέργεια και συνεπώς το υπόλοιπο 60 % πρέπει να εγκαταλειφθεί. Στην περίπτωση αυτή μόνο στη Μακεδονία και Θράκη θα χαθούν 120.000 θέσεις εργασίας. Έτσι, γίνεται φανερό ότι ο περιορισμός και η κατάργηση της καπνοκαλλιέργειας δημιουργεί πολύ σοβαρά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα στις περισσότερες καπνικές περιοχές και ειδικότερα στις περιφερειακές.

Προφανώς, κάθε απόφαση και κανονισμός της Ε.Ε. για τον καπνό έχει σημαντική επίδραση στην καπνοκαλλιέργεια και οικονομία της χώρας. Το ΑΕΠ, το εμπορικό ισοζύγιο, οι συναλλαγματικές εισροές, τα δημόσια έσοδα όλα θα επηρεασθούν σημαντικά αρνητικά. Για την πρόληψη-αποφυγή αυτών των οικονομικών και κοινωνικών αναταράξεων και την διατήρηση του κοινωνικού ιστού στις καπνικές περιοχές χρειάζεται μία εναλλακτική καλλιέργεια ή δραστηριότητα η οποία θα αντικαταστήσει τον καπνό, παρέχοντας τουλάχιστον το ίδιο εισόδημα και απασχόληση σε μία καπνοπαραγωγική οικογένεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

1.Σημερινή κατάσταση και προοπτική καπνοκαλλιέργειας στην Ελλάδα

Ο καπνός και η καπνοκαλλιέργεια για μία ακόμη φορά είναι στο προσκήνιο και αποτελούν σημαντικό οικονομικό, εθνικό και κοινωνικό θέμα σχεδόν καθημερινά. Αφορούν και απασχολούν πρωταρχικά περί τους 48000 καλλιεργητές καπνού (2005), δηλαδή ένα σημαντικό μέρος του αγροτικού πληθυσμού (περίπου 6-8%), για την απασχόληση και το εισόδημα τους. Αφορούν όμως και την Πολιτεία σχετικά με την πολιτική και τις αποφάσεις της στη νέα ΚΑΠ καθώς και στην επερχόμενη μεταρρύθμιση της για το 2009 -2013.

“

Καπνός, Τέλος εποχής” και “Παρελθόν η καπνοκαλλιέργεια στην Ελλάδα” είναι η κυρίαρχη άποψη πολλών, λίγων καπνοπαραγωγών και πολλών φορέων της Πολιτείας. Μία άποψη κατά πολλούς ειδικούς οικονομικά, κοινωνικά και ιστορικά λανθασμένη και υπερβολική για την Ελλάδα ιδιαίτερα και την Ε.Ε. γενικότερα.

Ο καπνός ήταν μέχρι το 2003 μία από τις κύριες και ποιο προσοδοφόρες καλλιέργειες στην Ελλάδα ακόμα από το 1833, με μεγάλη οικονομική, γεωργική, κοινωνική, δημοσιονομική, περιφερειακή και διακλαδική σημασία. Την περίοδο 1950 με 1980 περίπου το 20% του αγροτικού πληθυσμού, περισσότερες από 150.000 οικογένειες, εξασφάλιζαν το εισόδημα και την εργασία τους καλλιεργώντας έναν από τους τρεις τύπους καπνού, Ανατολικά από το 1833, Burley από το 1960, ή Virginia από το 1961, σε μία έκταση πάνω από 100.000 ha/έτος. Σήμερα μετά την αναμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), ή αλλιώς Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) το 2003, οι αντίστοιχοι αριθμοί είναι περίπου 2%, 10.000 οικογένειες και έκταση γύρω στα 13.500 ha.

Συγκρινόμενη οικονομικά με άλλες βασικές καλλιέργειες (καλαμπόκι, βαμβάκι, σιτάρι, ζαχαρότευτλα, βιομηχανική τομάτα, κ.α.) στην Ελλάδα η καπνοκαλλιέργεια εξασφαλίζει υψηλότερη ακαθάριστη πρόσοδο και απασχόληση. Ποιο σημαντικό, ο καπνός αξιοποιεί

περιθωριακά εδάφη, ορεινά, όπου άλλες καλλιέργειες δεν μπορούν να αποδώσουν οικονομικά.

Προφανώς, κάθε απόφαση και κανονισμός της Ε.Ε. για τον καπνό έχει σημαντική επίδραση στην καπνοκαλλιέργεια και οικονομία της χώρας. Η ΚΑΠ της Ε.Ε. με την ενιαία ενίσχυση, την σταδιακή και οριστική κατάργηση της επιδότησης του καπνού (2013) και την αποσύνδεση της από την παραγωγή είχε ως συνέπεια τον σημαντικό περιορισμό σε ορισμένες περιοχές και την πλήρη εγκατάλειψη της καπνοκαλλιέργειας σε πολλές άλλες το 2006. Το αποτέλεσμα είναι μία πολλή σοβαρή μείωση του εισοδήματος και της απασχόλησης των καπνοκαλλιεργητών σε αυτές τις περιοχές με κοινωνικές αναταράξεις. Ο καπνός θα συνεχίσει να καλλιεργείται στη Ελλάδα μόνο εάν συνυπάρξουν παράλληλα η μερική ή ολική σύνδεση της ενίσχυσης με την παραγωγή, όπως ισχύει για άλλες καλλιέργειες στην Ελλάδα και τον καπνό στην Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία, Γαλλία με την Ολοκληρωμένη Παραγωγή καπνού.

Πολλοί καπνοπαραγωγοί ήδη στρέφονται σε άλλες καλλιέργειες όπως λαχανικά, οπωροφόρα (ρόδια, κεράσια, αμπέλια), αρωματικά φυτά, βιολογική γεωργία, αγροτουρισμό, κ.α. Ενδιαφέρον μεγάλο υπάρχει, ύστερα από πειράματα του Παν/μίου Θεσσαλίας για τη *Stevia*, μία νέα καλλιέργεια στην Κίνα, Ιαπωνία, Καναδά, Βραζιλία και άλλες χώρες.

2.ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΠΝΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εξέλιξη καπνοκαλλιέργειας στην Ελλάδα

Επίσημα στοιχεία καπνοκαλλιέργειας στην Ελλάδα υπάρχουν από το 1833 για τα Ανατολικού τύπου, από το 1960 (πρώτο έτος καλλιέργειας) για τα *Burley* και από το 1961 (πρώτο έτος καλλιέργειας) για τα *Virginia* (Πίν. 1, 2, 3).

Πίν. 1. Εξέλιξη καλλιέργειας καπνού Ανατολικού τύπου στην Ελλάδα από το 1833 μέχρι σήμερα

Έτος	Παραγωγοί, αριθ.	Έκταση, ha	Παραγωγή, tons
1833	-	-	331
1856	-	1751	983
1860	-	2600	1.370
1925	17.6932	82.427	66.741
1950	14.2423	103.352	58.451
1960	17.5169	91.200	65.016
1970	13.8632	92.400	79.879
1980	10.1223	84.100	98.874
1990	66.969	66.336	91.979
2000	51.995	43.874	78.713
2004	37.214	34.702	56.894
2005	35.434	36.378	54021 (100%)
2006	10.200	13.324	24600 – 55%

Είναι φανερό από τους Πίνακες, συγκρίνοντας τα στοιχεία του έτους 2006 με εκείνα του 2005, πρώτο έτος εφαρμογής της νέας ΚΑΠ, ποιο ήταν το αποτέλεσμα των νέων μέτρων της ΚΑΠ, η δραματική μείωση της καπνοκαλλιέργειας Ανατολικού τύπου (Αρωματικά, Γεύσεως, Ουδέτερα) και Virginia και η πλήρης εγκατάλειψη των Burley καθώς και των άλλων δύο τύπων σε πολλές περιοχές. Η κατάσταση είναι ακόμη χειρότερη το 2007. Εάν τίποτα δεν αλλάξει, τότε το πιθανότερο είναι η καπνοκαλλιέργεια να συνεχίσει να γίνεται το πολύ ως το 2013 σε μικρή έκταση στην περιοχή Κατερίνης (Ανατολικού τύπου καπνά, Σαμψούς –Γεύσεως) και σε λίγο μεγαλύτερη έκταση στην Αν. Μακεδονία-Θράκη (Ανατολικού τύπου καπνά, Αρωματικά).

Πίν. 2. Εξέλιξη καλλιέργειας καπνού τύπου Burley στην Ελλάδα από το 1960 μέχρι σήμερα

Έτος	Παραγωγοί, αριθ.	Έκταση, ha	Παραγωγή, tons
1960	2	4	8
1971	2.863	5.287	14.908
1975	2.376	5.166	13.234
1981	2.624	6.245	20.665
1985	3.740	9.915	30.341
1991	1.511	2.879	9.170
1995	2.517	3.699	12.900
2000	2.172	3.181	12.273
2004	1.669	2.438	9.891
2005	1.424	2.108	8.812 (100%)
2006	0	0	0 -100%

Πίν. 3. Εξέλιξη καλλιέργειας καπνού τύπου Virginia στην Ελλάδα από το 1961 μέχρι σήμερα

Έτος	Παραγωγοί, αριθ.	Έκταση, ha	Παραγωγή, tons
1961	1	8	1
1965	4	30	34
1970	4	82	180
1975	2	333	60
1980	6	552	65
1985	117	164	388
1990	3.900	8.389	26.644
1995	6.377	10.432	30.700
2000	6.651	9.870	32.469
2004	10.886	13.306	45.253
2005	10.938	11.912	45.412 (100%)
2006	95	210	1.300 - 97%

Οι υψηλότερες παραγωγές (έτη ρεκόρ) για του τρεις τύπους καπνού ήταν:

Ανατολικά:	1965	-	210.471	-	127.300	-	122.218
Burley:	1985	-	3.740	-	9.915	-	30.341
Virginia:	2005	-	10.938	-	14.627 (1993)	-	45.412

Μέχρι και το 2003 η Ελλάδα κατείχε την 6^η – 7^η θέση στην παγκόσμια παραγωγή καπνού (περίπου με το 2% της παγκόσμιας παραγωγής) και ήταν τρίτη στη σειρά χώρα εξαγωγής καπνού εξασφαλίζοντας τεράστιο συναλλαγματικό όφελος.

3. Καλλιεργούμενοι τύποι καπνού –ποικιλίες και περιοχές σήμερα

Το 2006 και 2007 για πρώτη φορά δεν καλλιεργήθηκαν καθόλου τα Burley, ύστερα από συνεχή παραγωγή τους για 45 χρόνια (Πίν. 2). Η έκταση και παραγωγή των Virginia περιορίστηκαν κατά 97% το 2006 σε σχέση με το 2005 (Πίν.3). Τα Ανατολικά καπνά, ο παραδοσιακός τύπος καπνού στην Ελλάδα, μειώθηκαν κατά 55% το 2006 σε σχέση με το 2005 (Πίν. 1) και ένα άλλο 30% το 2007 σε σχέση με το 2006. Συνολικά, το 2006 παρατηρήθηκε μείωση της καλλιέργειας καπνού σε ποσοστό μεγαλύτερο από 75%, συνεπεία της εφαρμογής της νέας ΚΑΠ (ΟΠΕΚΕΠΕ.).

Από τις 80 και πλέον ποικιλίες Ανατολικού τύπου καπνού (Ανώνυμος, 1996) που καλλιεργούνταν (σχεδόν σε 1400 κοινότητες) έως το 2002-2003, το 2005 ο αριθμός αυτός περιορίστηκε σε μία ποικιλία κατηγορίας Γεύσεως (Σαμψούς ή Κατερίνης) ουσιαστικά στην περιοχή Κατερίνης, λόγω των ειδικών εδαφοκλιματικών συνθηκών - καλλιεργητικών πρακτικών εκεί και σε 3-4 ποικιλίες κατηγορίας Αρωματικά (Μπασμάς) κυρίως στη Θράκη και σε ελάχιστες άλλες περιοχές πολύ λιγότερο (Πίν. 4).

Πίν. 4. Κυριότερες καπνικές περιοχές- έκταση (ha) στην Ελλάδα το 2006

Περιοχή	Έκταση, ha	Τύπος καπνού
1. Ροδόπης	6.582	Αρωματικά - Virginia
2. Πιερίας	4.966	Σαμψούς (Γεύσεως)
3. Σερρών	3.368	Αρωματικά
4. Ξάνθης	2.723	Αρωματικά-Virginia
5. Λάρισας	584	Αρωματικά
6. Ημαθίας	511	Αρωματικά - Virginia
7 Κοζάνης	452	Αρωματικά
8. Έβρου	300	Αρωματικά - Virginia
9. Καβάλας	287	Αρωματικά -Virginia
10. Δράμας	281	Αρωματικά
11. Γρεβενών	254	Αρωματικά
12. Θεσσαλονίκης	240	Αρωματικά
13. Κιλκίς	217	Αρωματικά
Σύνολο	20.675	

Οι κυριότερες περιοχές (έκταση πάνω από 1000 ha) το 2006 ήταν 4, της Ροδόπης, Σερρών και Ξάνθης για τα Αρωματικά κυρίως και της Πιερίας για την ποικιλία Σαμψούς (Πίν. 4). Σε άλλες 9 περιοχές η έκταση (δηλωθείσα) ήταν μεταξύ 200 και 1000 ha (Πίν.4). Τα Virginia το 2006 καλλιεργήθηκαν, κατά δήλος, μόνο σε 210 ha. Το 60% της συνολικής έκτασης και παραγωγών της Ελλάδας βρίσκεται στην Ανατολική και Κεντρική Μακεδονία και Θράκη.

4. Οικονομο-κοινωνική σημασία καπνοκαλλιέργειας στην Ελλάδα

Η καπνοκαλλιέργεια αποτελούσε και μπορεί να συνεχίσει να αποτελεί μία από τις σημαντικότερες καλλιέργειες στην Ελλάδα με μεγάλη γεωργική, οικονομική, κοινωνική, δημοσιονομική, περιφερειακή και διακλαδική σημασία.

Γεωργική: Η καπνοκαλλιέργεια το 2003 κάλυψε περίπου το 2,5% του συνολικού γεωργικού εδάφους (την περίοδο 1950-1970 γύρω στο 5%), σε έκταση 50.677 ha και εξασφάλισε απασχόληση και εισόδημα σε

51.312 αγροτικές οικογένειες Έχει σημασία εδώ να τονισθεί και μία άλλη γεωργική σημασία του καπνού, εκείνη της αξιοποίησης φτωχών, ορεινών εδαφών όπου καμία άλλη καλλιέργεια δεν μπορεί να εξασφαλίσει ικανοποιητικό γεωργικό εισόδημα παρά μόνο ο καπνός. Για παράδειγμα, για την απόκτηση γεωργικού εισοδήματος ίσο με εκείνο από ένα ha καπνού Σαμψούς χρειάζονται 16,5 ha σιτάρι, ή 4,6 ha καλαμποκιού, ή 3,2 ha ζαχαρότευτλα, 3 ha βαμβάκι ή 1,1 ha βιομηχανικής τομάτας .

Οικονομική: Η καπνοκαλλιέργεια και τα προϊόντα για τα οποία είναι πρώτη ύλη αποφέρουν ικανοποιητικά εισοδήματα σε ένα ευρύ κύκλο ανθρώπων στον πρωτογενή τομέα, καπνεμπορικές επιχειρήσεις, βιομηχανία τσιγάρων, εμπορία.

Η καπνοκαλλιέργεια ποικιλιών Ανατολικού τύπου ως γεωργική δραστηριότητα απαιτεί μικρά ποσά επένδυσης, μικρές εκτάσεις και ανειδίκευτα εργατικά χέρια.

Ο καπνός είναι ανάμεσα στα κυριότερα γεωργικά προϊόντα, συμμετέχοντας κατά 6,2% στη συνολική ακαθάριστη αξία της φυτικής παραγωγής και κατά 4,2% στη συνολική γεωργική παραγωγή.

Η ακαθάριστη αξία του καπνού σε πολλούς νομούς της χώρας (Πιερίας, Ξάνθης, Ροδόπης, Σερρών, Αιτωλοακαρνανίας, Κιλκίς, κ.α) έχει καθοριστική σημασία στην οικονομία τους αποτελώντας για παράδειγμα το 15% στην Κοζάνη και το 48% στην Πιερία της ακαθάριστης αξίας της συνολικής φυτικής παραγωγής.

Ο καπνός συνεχίζει να είναι ένα σημαντικό εξαγωγικό γεωργικό προϊόν αφού το 80-90% της παραγωγής εξάγεται (Ελλάδα, τρίτη στη σειρά χώρα εξαγωγής παγκόσμια) αποτελώντας σημαντική πηγή συναλλάγματος. Στις δεκαετίες του 50 και 60, η αξία των εξαγωγών καπνού αποτελούσε το 50% της συνολικής αξίας των γεωργικών εξαγωγών, στην δεκαετία του 70 το 30%, του 80 το 16% και σήμερα περίπου το 4%. Στις "καλές" εποχές του καπνού (1960-1990) η αξία του καπνού αντιστοιχούσε περίπου στο 2% του ΑΕΠ και σήμερα στο 0,23% (σε άλλες χώρες της Ε.Ε. το 0,02%).

Μία άλλη οικονομική σημασία του καπνού είναι οι εισροές από την Ε.Ε (FEOGA) ως ενίσχυση. Το 2003 η Ελλάδα έλαβε από την επιδότηση του καπνού περί τα 400 εκατ. ευρώ.

Κοινωνική: Για πολλά χρόνια περισσότερες από 150.000 οικογένειες καπνοπαραγωγών, ή το 8% του γεωργικού πληθυσμού, εξασφάλιζαν την εργασία και το εισόδημα τους άμεσα από την καπνοκαλλιέργεια χάρις στην υψηλή σχέση απόδοσης και εισοδήματος. Σήμερα ο αριθμός αυτός των οικογενειών έχει περιορισθεί κάτω από το ένα τρίτο με ισχυρή τάση να πέσει ακόμα περισσότερο. Επίσης πρέπει κανείς αναλογισθεί ότι η καπνοκαλλιέργεια γίνεται σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές με μικροτεμαχισμένο και μικρό κλήρο και παρόλα αυτά παρέχει απασχόληση και πολύ ικανοποιητικό εισόδημα. Έτσι αντιλαμβάνεται κανείς γιατί συγκρατείται εκεί ο πληθυσμός και τι θα σημαίνει η εγκατάλειψη της καπνοκαλλιέργειας σε αυτές τις περιοχές. Η μεγάλη κοινωνική σημασία της καπνοκαλλιέργειας και του καπνού καταδικνύεται επίσης και από την συνολική απασχόληση στο κύκλωμα καπνοκαλλιέργεια – επεξεργασία -μεταποίηση-βιομηχανία-εμπορία. Κατά τον Σκούρα (2001) το 1999 περίπου 244.513 άτομα απασχολήθηκαν στον καπνό και αυτό δεν θα πρέπει να παραβλέπεται όπου λαμβάνονται αποφάσεις και χαράσσεται πολιτική για τον καπνό.

Δημοσιονομική: Ο καπνός αποτελούσε ανέκαθεν σημαντική πηγή εσόδων για την οικονομία. Στην Ελλάδα η πρώτη επιβολή φόρων στην κατανάλωση καπνού χρονολογείται από το 1883. Το 1995 τα φορολογικά έσοδα από τον καπνό ήταν 2 δισ. δολάρια (το 7,8% των συνολικών φόρων), το 2002 ανήλθαν σε 2,6 δισ. ευρώ και το 2003 περισσότερο από 3 δισ. ευρώ. Τα ποσά αυτά αποτελούν περίπου το 7% των συνολικών φόρων και το 12% των έμμεσων φόρων. Το 75% της αξίας των τσιγάρων είναι φορολογία του κράτους. Είναι φανερό ότι με την υψηλή φορολογία στην κατανάλωση καπνού η Πολιτεία μπορεί να περιορίζει άλλους φόρους ή να χρηματοδοτεί κοινωνικούς τομείς.

Περιφερειακή : Ο μεγάλος αγροτικός χαρακτήρας της ελληνικής οικονομίας (το 17% του πληθυσμού), ο μικρός και κατατεμαχισμένος κλήρος, η ποιοτική παραγωγή καπνού σε σχετικά υποβαθμισμένα, ορεινά, ημιορεινά εδάφη και μειονεκτικές περιοχές, η προσφορά εκεί ανειδίκευτης εργασίας, η υψηλές ανάγκες σε εργασία και το ικανοποιητικό εισόδημα της καπνοκαλλιέργειας, είναι όλα παράγοντες

οι οποίοι συμβάλλουν στην συγκράτηση του πληθυσμού στην περιφέρεια.

Η καπνοκαλλιέργεια στις ορεινές, ημιορεινές περιοχές προσφέρει απασχόληση περίπου στο 10% του πληθυσμού εκεί.

Διακλαδική: Μεγάλη είναι η οικονομική σημασία του καπνού και εξαιτίας της διασύνδεσης του με πολλούς άλλους τομείς και οικονομικούς κλάδους όχι μόνο του πρωτογενή (λιπάσματα, φυτοφάρμακα, μηχανήματα, κ.α.), αλλά και του δευτερογενή (μεταποίηση, βιομηχανία) και τριτογενή τομέα (διαφήμιση, εμπορία) αποφέροντας σε αυτούς πολλαπλασιαστικά οφέλη. Είναι φανερό ότι κάθε απόφαση με αρνητικές επιπτώσεις στην καπνοκαλλιέργεια προκαλεί αλυσιδωτές αντιδράσεις. Ο καπνός ήταν και θα μπορούσε να συνεχίσει να είναι ζωτικής σημασίας για την εθνική οικονομία.

Το κύκλωμα καπνοκαλλιέργεια –τσιγάρο εκτιμάται ότι το 2003 αριθμούσε συνολικά περίπου 250.000 θέσεις εργασίας, απασχολώντας περίπου 210.000 άτομα στα χωράφια, 10.000 στα καπνομάγαζα, 3.000 άτομα στη βιομηχανία τσιγάρων και 27.000 άτομα στη χονδρική-λιανική διάθεση.

Τα “συνθήματα” όπως ο καπνός είναι ο χρυσός της Ελλάδας και “η Ελλάδα αναπτύσσεται από τον καπνό” δείχνουν μία πραγματικότητα, τι ήταν ο καπνός για την Ελλάδα γεωργικά, οικονομικά, κοινωνικά, δημοσιονομικά, περιφερειακά και διακλαδικά.

Η εξασφάλιση του μέλλοντος της καπνοκαλλιέργειας στην Ελλάδα αποτελεί μείζον εθνικό θέμα. Καμία άλλη καλλιέργεια δεν μπορεί να έχει τα ίδια αποτελέσματα από οικονομικής πλευράς και από πλευράς απασχόλησης.

5. Η καπνοκαλλιέργεια στην ΕΕ

Στην Ε.Ε ο τομέας του καπνού, αποτελεί, όπως και στην Ελλάδα σημαντική οικονομική πηγή, ως απασχόληση, δημοσιονομικά (φορολογία, έσοδα), αλλά και ισχυρός εξισορρόπησης στο εμπορικό ισοζύγιο.

Ο καπνός καλλιεργείται στις 15 από τις 25 χώρες της Ε.Ε. Όπως στην Ελλάδα και στην Ε.Ε. η καπνοκαλλιέργεια γίνεται σε ορισμένες από τις φτωχότερες περιοχές και εξασφαλίζει απασχόληση και εισόδημα στους ανθρώπους, εκεί όπου δεν υπάρχουν εναλλακτικές δυνατότητες καλλιεργειών και απασχόλησης.

Η παραγωγή καπνού στην ΕΕ εμφανίζει υψηλή γεωγραφική συγκέντρωση. Επτά περιφέρειες συγκεντρώνουν περίπου το 70% του συνόλου της παραγωγής και σε ορισμένες από αυτές η καπνοπαραγωγή αποτελεί περισσότερο από το 50% της γεωργικής παραγωγής.

Η πτωτική ραγδαία μείωση της καπνοκαλλιέργειας παρατηρείται και σε επίπεδο Ε.Ε. Για παράδειγμα από τους 408.100 τόνους το 1992 η παραγωγή το 2000 έπεσε στους 344.230 και το 2006 γύρω στους 200.000 τόνους.

Η ΕΕ έρχεται πέμπτη στην παγκόσμια παραγωγή, μετά την Κίνα (38%), τη Βραζιλία (9%), την Ινδία (8%), και τις ΗΠΑ (7%).

Η Ελλάδα μαζί με την Ιταλία αποτελούν τις δύο κύριες χώρες παραγωγής συγκεντρώνοντας το 75% στην Ε.Ε των 15 και περίπου το 70% στην Ε.Ε των 25. Ο καπνός που παράγεται στην Ελλάδα αποτελεί το 35% της παραγωγής την Ε.Ε και το 40% της συνολικής αξίας, ενώ για την Ιταλία οι αντίστοιχες τιμές είναι 38% και 35%.

Το 1994 οι απασχολούμενοι άμεσα και έμμεσα στον τομέα του καπνού ήταν περίπου 1,4 εκατ. άτομα, αντιπροσωπεύοντας το 1% της συνολικής απασχόλησης ή 524.837 θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης. Από αυτά τα 628.000 άτομα απασχολούνταν με την καπνοκαλλιέργεια (οι περισσότεροι) και την επεξεργασία, 66.557 άτομα στην καπνοβιομηχανία, 87.368 άτομα στις προμήθειες και υπηρεσίες και 638.000 άτομα στην διανομή –πώληση.

Η φορολογία καπνού αποτελεί μία σημαντική πηγή εσόδων όχι μόνο για τα κράτη-μέλη παραγωγής καπνού αλλά και για την Ε.Ε. Σε επίπεδο Ε.Ε. περίπου το 4% των φόρων προέρχεται από την φορολογία καπνού.

Οι ανάγκες σε καπνό το χρόνο για την Ε.Ε είναι περί τους 800.000 τόνους από τους οποίους οι 550.000 ή το 70% εισάγεται.

Είναι αξιοσημείωτο να επισημανθεί ότι από τα κράτη-μέλη παραγωγής καπνού η Ελλάδα (και Βέλγιο, Αυστρία) συμφώνησε και ακολούθησε στη νέα ΚΑΠ την πλήρη αποσύνδεση της πρωμοδότησης από την τιμή με αποτέλεσμα την μείωση της καπνοκαλλιέργειας περίπου στο 25% το 2006 σε σχέση με το 2000-2003 και πολύ χαμηλότερα το 2007.

6. ΚΛΑΔΟΙ ΚΑΠΝΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

Ομάδες καπνοπαραγωγών

Ο κανονισμός 84/93 ανάμεσα στα άλλα μέτρα προέβλεψε και την ίδρυση-λειτουργία Ομάδων καπνοπαραγωγών. Κύριο έργο των ομάδων ήταν η πολύπλευρη στήριξη των μελών μέσω σύναψης ομαδικών συμβολαίων με τις καπνεμπορικές εταιρείες και την από κοινού πώληση της παραγωγής σε αυτές, την καλή χρήση των συντελεστών παραγωγής για την παραγωγή καπνού ποιότητας, τη διαχείριση της πρωμοδότησης των ομάδων με 10%. Ιδρύθηκαν και λειτούργησαν 41 ομάδες. Σήμερα, μετά την ισχύ-εφαρμογή της νέας ΚΑΠ οι Ομάδες, εκτός ελάχιστων περιπτώσεων (5-7) ουσιαστικά έπαυσαν να λειτουργούν καθώς με την δραματική μείωση ή εγκατάλειψη της καπνοκαλλιέργειας δεν έχουν αντικείμενο και λόγω ύπαρξης.

ΚΑΠΝΙΚΗ

Δευτεροβάθμιο όργανο των Ομάδων είναι η "ΚΑΠΝΙΚΗ" με κύριο σκοπό τον καλύτερο συντονισμό και εκπροσώπηση των Ομάδων. Και η "ΚΑΠΝΙΚΗ" υπολειτουργεί μετά την αδράνεια των Ομάδων από τα μέτρα της νέας ΚΑΠ.

Εθνική Διεπαγγελματική Οργάνωση Καπνού (ΕΔΟΚ)
Την "προδιαγραμμένη" φθίνουσα εξέλιξη του καπνού δεν μπόρεσε να "σώσει" ούτε η Εθνική Διεπαγγελματική Οργάνωση Καπνού (ΕΔΟΚ) η οποία ιδρύθηκε στις 17-7-2001 με μέλη την ΚΑΠΝΙΚΗ, την ΠΑΣΕΓΕΣ και την Ομοσπονδία Επεξεργασίας Καπνού με σκοπό να υπερασπίσει την καπνοκαλλιέργεια. Ο ρόλος της καθορίζεται από τους Κοινοτικούς Κανονισμούς 2077/92, 86/93 και τον Νόμο 2732/1999.

7. Καπνεμπορικές εταιρείες- Επεξεργασία

Εξαγωγές καπνών. Η Ελλάδα στον τομέα του καπνού χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι το 80% της ετήσιας παραγωγής εξάγεται σε περισσότερες από 50 χώρες (το 25% στις 15 της Ε.Ε , το 50-55% στην Ευρώπη). Οι ΗΠΑ, Ρωσία, Ιαπωνία, Αίγυπτος είναι επίσης μεγάλοι αγοραστές ελληνικού καπνού.

Ο καπνός και τα προϊόντα του αντιπροσωπεύουν περίπου το 5% των εξαγωγών της χώρας.

Η εμπορία του καπνού παλιότερα ήταν η κύρια απασχόληση μεγάλου αριθμού καπνεμπορικών εταιρειών, πάνω από 40 στη δεκαετία του 90, εξασφαλίζοντας εργασία σε σημαντικό αριθμό ατόμων (καπνεργάτες). Σήμερα στο χώρο αυτό δραστηριοποιούνται λιγότερες από 27 και από αυτές περίπου 10 αγοράζουν – εμπορεύονται πάνω από το 80% της παραγωγής. Ανάμεσα σε αυτές είναι και μία συνεταιριστική οργάνωση, η Συνεταιριστική Ένωση Καπνοπαραγωγών Ελλάδος (ΣΕΚΕ).

Η μεγάλη αυτή μείωση στον αριθμό των εταιρειών παρατηρείται και στην διεθνή αγορά καθώς από τις 200 και πλέον παλιότερα έχουν παραμείνει σήμερα περί τις 30. Οι περισσότερες ελληνικές καπνεμπορικές εταιρείες δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα για λογαριασμό των ξένων καπνοβιομηχανιών.

Εισαγωγές καπνών. Η Ελλάδα, όπως και πολλές άλλες χώρες, εισάγει κάθε χρόνο ορισμένες ποσότητες καπνού (περίπου το 50% των αναγκών καπνού για εσωτερική κατανάλωση), απαραίτητες για την παρασκευή τσιγάρων τύπου blend. Οι ποσότητες αυτές τα τελευταία χρόνια συνεχώς αυξάνονται (4 τόνοι τη δεκαετία του 80, 15 χιλ. τόνοι το 1995, 22.000 το 1999) χάρις στην συνεχώς αυξανόμενη συνήθεια των Ελλήνων καπνιστών να προτιμούν τσιγάρα τύπου American blend τα οποία χρειάζονται καπνό ποικιλιών οι οποίες δεν παράγονται στη χώρα μας.

8. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΠΝΟΥ

Η υιοθέτηση και εφαρμογή της πλήρης αποσύνδεσης ήδη προκάλεσε την πλήρη εγκατάλειψη της καπνοκαλλιέργειας και των τριών τύπων καπνού (Ανατολικά, Virginia, Burley) σε πάρα πολλές περιοχές στην Ελλάδα. Εάν το καθεστώς αυτό δεν αλλάξει, δηλαδή εάν δεν γίνει σύνδεση έστω και μερική της πρωτοδότησης με την τιμή, τότε είναι βέβαιο ότι η καπνοκαλλιέργεια και μαζί και η επεξεργασία καπνού θα εγκαταλειφθούν ολοκληρωτικά στη χώρα μας.

Έτσι φαίνεται ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη να γίνει έρευνα, δοκιμαστικές καλλιέργειες (αποδεικτικοί αγροί) και μελέτη οικονομικότητας εναλλακτικών καλλιεργειών για τις δυνατότητές τους να αντικαταστήσουν τον καπνό στην Ελλάδα. Είναι φανερό ότι λόγω των ειδικών συνθηκών κάθε περιοχής υπάρχει αναγκαιότητα συγκεκριμένων και συντονισμένων προτάσεων για κάθε περιοχή.

Ήδη, πολλοί καπνοκαλλιεργητές έχουν στραφεί σε άλλες καλλιέργειες, όπως, βιολογικές (λαχανοκομία, κ.α.), οπωροφόρα (ρόδια, κεράσια, αμπέλι, κ.α), αρωματικά είδη, αγροτουρισμό.

Μία άλλη ενδιαφέρουσα προσπάθεια άρχισε με τα λεγόμενα ενεργειακά φυτά (και στην περιοχή της Θεσσαλίας) για την παραγωγή βιομάζας και βιοκαυσίμων. Κατά πόσο οι καλλιέργειες αυτές θα καθιερωθούν ως οικονομικά αποδοτικές είναι ακόμη νωρίς να τεκμηριωθεί. Ένας σοβαρός περιοριστικός παράγοντας, μεταξύ των άλλων (καμία εμπειρία, έλλειψη σχετικής έρευνας), είναι και η εξασφάλιση της απαραίτητης έκτασης σε επίπεδο τόσο περιοχών όσο και χώρας. Επίσης, καθοριστικής σημασίας είναι η τιμή καθώς και το ύψος της οικονομικής στήριξης (ανάγκη επιδότησης). Φαίνεται ότι μόνο με γενναία επιδότηση οι καλλιέργειες αυτές θα μπορέσουν να προχωρήσουν. Το ερώτημα είναι κατά πόσο η Ε.Ε θα συναινέσει σε μία ικανοποιητική επιδότηση, όταν καταργεί ή περιορίζει τις επιδοτήσεις σε άλλες καλλιέργειες.

Ίσως μία καλλιέργεια η οποία θα μπορέσει να αντικαταστήσει τον καπνό να είναι το είδος *Stevia rebaudiana* όπως φαίνεται από σχετική έρευνα στην Ισπανία το 1998-2002 (Kienle, 2002) και στην Ελλάδα (Lolas, and Kienle, 2006).

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΠΝΟΥ

ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ, ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΣΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΑΠΝΩΝ

ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ	Αριθμός παραγωγών			Καλλιεργηθείσα έκταση (εκτάριο)			Αγορασθείσα παραγωγή (τόνοι)		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Μπασμάς	22.811	22.640	13.555	20.914	21.000	12.962	28.065	27.376	15.420
ΣΥΝΟΛΟ	22.811	22.640	13.555	20.914	21.000	12.962	28.065	27.376	15.420
Κατερίνη	7.221	7.807	3.835	8.724	9.500	4.538	16.802	18.639	9.060
Σ79	3.314	2.743	-	1.880	1.500	-	4.965	4.319	-
ΣΥΝΟΛΟ	10.535	10.550	3.835	10.604	11.000	4.538	21.767	22.958	9.060
Κ.Κ.Κλασικά	1.377	635	-	744	450	-	1.113	925	-
Ελασσόνα	1.536	152	-	1.218	130	-	2.900	311	-
Μυρ.Αγρινίου	1.540	944	-	865	600	-	1.857	1.514	-
ΣΥΝΟΛΟ	4.453	1.371	-	2.827	1.180	-	5.870	2.750	-
Τσεμπέλια	519	369	-	235	160	-	589	498	-
Μαύρα	310	132	-	168	100	-	603	301	-
ΣΥΝΟΛΟ	829	501	-	403	260	-	1.192	799	-
Μπερλεϋ	1.697	1.418	-	2.440	2.000	-	9.891	8.740	-
Βιρτζίνια	10.922	10.956	358	13.257	13.000	430	45.253	45.622	1.300
ΣΥΝΟΛΟ	51.247	47.796	17.748	50.445	48.440	17.930	112.038	108.245	25.780

ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ, ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΑΣ ΚΑΠΝΩΝ ΕΣΟΔΕΙΑΣ 1997-2003

ΕΤΗ ΕΣΟΔΕΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ	ΚΑΛΛΙΕΡ. ΕΚΤΑΡΙΑ	ΑΓΟΡΑΣΘΕΣΑ. ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΤΟΝΟΙ	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΠΡΙΜ (ΔΡΧ- €/ΚΙΛΟ)	ΑΞΙΑ ΕΚΑΤ.ΔΡΑΧΜΕΣ/ ΕΚΑΤ.€	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΩ ΔΡΧ/€	ΚΑΤΑ ΕΚΤΑΡΙΟ ΔΡΧ/€
1997	64.791	63.138	129.599	1.434	185.863	2.868.655	2.943.758
1998	64.064	62.076	124.176	1.425	176.934	2.761.832	2.850.280
1999	63.077	59.999	127.114	1.368	173.858	2.756.282	2.897.682
2000	60.818	56.925	123.455	4,24	523,1	8.602	9.190
2001	58.697	54.762	118.039	4,58	541,2	9.221	9.884
2002	54.963	52.732	116.087	4,40	512,0	8.722	9.349
2003	51.312	50.677	111.183	4,55	506,0	9.855	9.979
2004	49.796	50.446	112.038	4,40	492,9	9.905	9.753
2005	47.796	48.440	108.245	4,23	457,7	9.577	9.455

Πηγή: ΕΟΚαπνου και ΟΠΕΚΕΠΕ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο καπνός υπήρξε διαχρονικά παραδοσιακό και σημαντικής σημασίας προϊόν για την Ελληνική γεωργία. Βασικά αίτια που ευνόησαν την εξάπλωση της καπνοκαλλιέργειας θεωρούνται οι εδαφολογικές συνθήκες της χώρας, αλλά και τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της Ελληνικής γεωργίας και συγκεκριμένα ο μικρός κλήρος και η πλεονάζουσα εργασία στο γεωργικό τομέα. Οι ιδιαίτερα υψηλές απαιτήσεις της καπνοκαλλιέργειας σε εργασία εξασφαλίζουν απασχόληση και σημαντικό αριθμό ημερομισθίων στις γεωργικές οικογένειες. Σε ορισμένες μάλιστα περιοχές συντηρεί το σύνολο του πληθυσμού και συμβάλλει με τον τρόπο αυτό στη διατήρηση του ενεργού αγροτικού πληθυσμού.

Από οικονομικής πλευράς είδαμε πως είναι μεγάλη η συμβολή των ανατολικού τύπου ελληνικών ποικιλιών και την αυξανόμενη συμβολή των ξενικών ποικιλιών και ιδίως των Βιρτζίνια στη διαμόρφωση ακαθάριστου και καθαρού εισοδήματος από την καπνοκαλλιέργεια στην Ελλάδα. Από επιχειρηματικής όμως πλευρά μπορούν να σταθούν κατά κύριο λόγο τα Βιρτζίνια και κατά δεύτερο λόγω τα Μπέρλεϋ.

Εφόσον η καπνοκαλλιέργεια και μάλιστα εκείνη των ανατολικού τύπου Ελληνικών ποικιλιών, εξακολουθεί να στηρίζεται σε σχολάζοντα εργατικά χέρια των γεωργικών οικογενειών, αναμένεται να διατηρηθεί στα επιτρεπόμενα επίπεδα παραγωγής, διότι εξασφαλίζει ικανοποιητικό οικογενειακό εισόδημα. Το μέλλον όμως της καπνοκαλλιέργειας θα εξαρτηθεί από την αμοιβή της ξένης εργασίας και το εναλλακτικό κόστος της οικογενειακής εργασίας.

Η σημασία λοιπόν της καπνοπαραγωγής στην οικονομία της χώρας είναι τεράστια. Ο καπνός συμβάλλει με μεγάλα ποσοστά στην ακαθάριστη αξία της γεωργικής παραγωγής και αξιοποιεί περίπου 3% των καλλιεργημένων εκτάσεων. Έχει υψηλή συμβολή στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας και μεγάλη συναλλαγματική σημασία.

Υπάρχουν όμως και αδυναμίες που απαιτούν την κατάλληλη διόρθωση προκειμένου το προϊόν να επιβιώσει. Η χαμηλή αναλογία των τιμών προς τις καταβαλλόμενες πριμοδοτήσεις και δεύτερων η συνεχής μείωση των τιμών θέτει υπό αμφισβήτηση την αποτελεσματικότητα της δημόσιας στήριξης που παρέχεται στους παραγωγούς.

Η τόσο μεγάλη σπουδαιότητα και σημασία αυτού του προϊόντος που λέγεται καπνός στην Εθνική Οικονομία αλλά και στον αγροτικό τομέα οδήγησαν την οδήγησαν την πολιτεία στη δημιουργία του Εθνικού Οργανισμού Καπνού, που επιτελεί έναν πολύπλοκο και πολυσύνθετο έργο με σκοπό την προστασία των παραγωγών και του καπνού.

Τέλος θα πρέπει να επισημανθεί το γεγονός ότι ο καπνός αποτελεί βασικό εξαγωγίμο προϊόν της χώρας και συμβάλει διαρθρωτικά στην ανάπτυξη της οικονομίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Θωμάς Έξαρχος: Θρακικά χρονικά

Γεώργιος Μέργος & Κων/νος Λ. Παπαγεωργίου: Εξελίξεις και προοπτικές του αγροτικού τομέα.

ΣΕΚΕ Α.Ε.(Συνεταιριστική Ένωση Καπνοπαραγωγών) Ελλάδαος)

ΣΕΚΑΠ Α.Ε.(Συνεταιριστική Καπνοβιομηχανία Ελλάδαος)

Γεωργικός Συνεταιρισμός Καπνού Ξάνθης

Τμήμα Γεωπονίας Φυτικής Παραγωγής και Αγροτικού Περιβάλλοντος,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.Ο ΚΑΠΝΟΣ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ.....	1
2.ΤΥΠΟΙ ΚΑΠΝΟΥ.....	2
3.ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΠΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝΤΑΙ.....	3
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ

1.ΣΠΟΡΑ, ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ, ΛΙΠΑΝΣΗ.....	6
2.ΣΥΓΚΟΜΙΔΗ, ΞΗΡΑΝΣΗ.....	7
3.ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	8
4.ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ-ΚΑΠΝΙΣΜΑ.....	9
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

1.ΚΑΠΝΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ.....	10
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	
2.ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.....	11
ΣΤΗΝ ΚΑΠΝΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	
3. Ο ΚΑΠΝΟΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ ΤΗΝ.....	12
ΕΠΙΒΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ	
ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΤΟΥ	
4.ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ.....	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

1.ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΕΣ ΞΑΝΘΗΣ.....	15
2.ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟΥ.....	17
ΜΟΝΟΠΩΛΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΞΑΝΘΗ	
3.ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΩΝ.....	18
ΑΠΟΘΗΚΩΝ	
4. Η ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΝΟΥ.....	20
ΣΤΙΣ ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΕΣ	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΞΑΝΘΗΣ

1.ΣΕΚΕ Α.Ε.....	21
2.ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΣΕΚΕ.....	21
3.ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΠΡΩΣΟΠΙΚΟ.....	22
4.ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ-.....	22
ΑΠΟΘΗΚΕΥΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	

5. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	23
ΤΗΣ ΣΕΚΕ	
6. ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΠΕΛΑΤΕΣ ΣΤΟ.....	23
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ	
 ΣΕΚΑΠ ΞΑΝΘΗΣ	25
1. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΣΕΚΑΠ.....	26
2. ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΡΩΤΩΝ.....	26
ΥΛΩΝ	
3. ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑ.....	27
ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΚΑΠΝΟΥ.....	28
ΞΑΝΘΗΣ	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

1. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΚΑΠΝΟ.....	32
2. ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ	34
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΠΝΟΥ	
3. ΚΑΠΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΙΝ ΑΠΟ.....	36
ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΕΟΚ	
4. Η ΚΑΠΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ.....	38
ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΕΟΚ	
5. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ.....	40
ΚΑΠΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	
6. Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΠΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	42
ΤΟ 1992.	
7. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΤΗΣ GATT.....	45
8. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΑΠΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	45
9. ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ.....	48
10. ΚΑΠΝΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΚΑΠ.....	51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

1. ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ.....	52
ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΚΑΠΝΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ	
ΕΛΛΑΔΑ	
2. ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΠΝΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ.....	53
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	
3. ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΟΙ ΤΥΠΟΙ ΚΑΠΝΟΥ-ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ.....	56
ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΗΜΕΡΑ	
4. ΟΙΚΟΝΟΜΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ.....	57
ΚΑΠΝΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	
5. Η ΚΑΠΝΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΣΤΗΝ Ε.Ε.....	60
6. ΚΛΑΔΟΙ ΚΑΠΝΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ.....	62
7. ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ.....	63
8. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΚΑΠΝΟΥ	64
 ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΠΝΟΥ.....	66
 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	68